ARD review 26/2002

Architectural Research & Design

"ARD", Biro za arhitektonsko projektovanje, istraživanje i edukaciju, Beograd

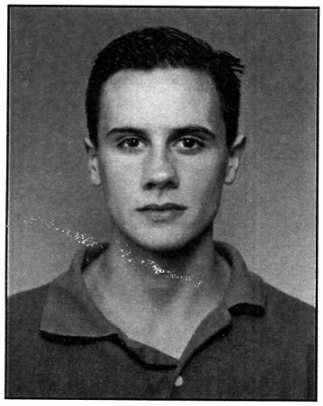

Đorđe Alfirević

Kulturni centar – Gardoš
Diplomski projekat 2002.

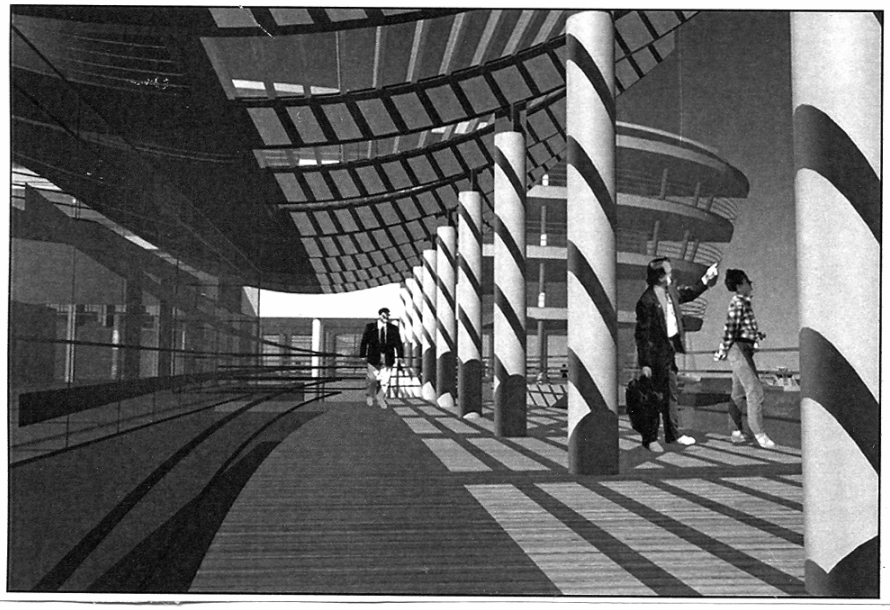

Centar nautičkog turizma
Diplomski projekat 2002.

Marija Ćurčić

U ovom broju:

Arhitekti Marija Ćurčić i Djordje Alfirević, Str. 2/ Dj. Alfirević: Kulturni centar i apartmansko naselje–Gardoš, Zemun, Str.3/ M.Ćurčić: Centar nautičkog turizma–Zemun, Gardoš, Str. 11/ D.Miladinović–Marić: Kreativna minijatura, Str. 23/ V. Andrejević: Kafe knjižara u Karadjordjevom parku, Str. 24/ Rezultati prijemnog ispita Generacije 2001/2, Str. 26/ M.Čanak: Salon je bio a na Salonu, Str. 32/ Z.Manević: Kako je rodjen Salon arhitekture, Str. 33/ Lj. Miletić–Abramović: XXIV.Salon arhitekture, Str. 36/ Odluke žiria XXIV Salona: str. 39/ Pregled nagradjenih radova na XXIV Salonu arhitekture, Str. 40/ D.Miladinović Marić: Vodič kroz modernu arhitekturu Beograda, Str. 48/ Podela zlatnih indeksa generaciji '51, Str. 50/ In memoriam: Vukota Vukotić, Str. 52/ Izbor novih članova IAJ, Str. 52

Stižu novi mladi lavovi!

ARHITEKTI MARIJA ĆURČIĆ I DJORDJE ALFIREVIĆ

Godine 1993/94 sa našeg kursa se na fakultet upisao visok procenat polaznika, medju kojima je bilo i desetak izrazitih talenata. Neki od njih su već davno diplomirali (Lidija Jovanović), pa i magistrirali (Tijana Tića Vujošević), a ovog proleća novi arhitekti su postali i naši crtački šampioni Marija Ćurčić i Djordje Alfirević (legendarni Djole Alf). Njihove uspehe tokom studiranja brižljivo smo pratili i u ovom našem časopisu, medju koje ubrajamo atraktivan projekat "Terraforming" (radjen zajedno sa Draganom Antić i Damjanom Pavlovićem, takodje našim bivšim učenicima). Ovaj projekat je nagradjen Borbinom nagradom kao najbolji studentski rad u 1998 godini, a izložen je i na VII Beogradskom medjunarodnom trijenalu arhitekture kojom prilikom je veoma visoko ocenjen. Marta 1991, Marija i Djole zajedno sa Draganom Antić organizuju veoma uspešnu izložbu crteža u olovci u Domu kulture "Braća Stamenković" koja pokazuje da su kao likovni umetnici u isto tako snažnom usponu kao i arhitekti. Koristimo priliku da im uputimo naše najlepše želje prilikom zvaničnog ulaska u profesiju i da u najkraćim crtama prikažemo njihove diplomske radove koji su, kao što se i očekivalo, ocenjeni najvišim ocenama. Posebno se radujemo što su se oboje odazvali našem pozivu i pristali da se kao nastavnici uključe u dalji rad našeg Pripremnog kursa za studije arhitekture, što će nesumnjivo doprineti daljem unapredjenju nastave i istraživanju novih pedagoških i metodoloških pristupa na njemu.

Njihove buduće životne puteve teško je prognozirati. Pretpostavljamo da ih, nakon što se Djole iskobelja iz vojske, čekaju neke lepe postdiplomske studije, magistrature pa i doktorati, ali život piše romane i nije nemoguće da oboje krenu nekim drugim, sasvim neočekivanim putevima. U svakom slučaju, bilo kojim "putićem da krenu sa izvora" (vidi: Lepa Lukić) , mi im želimo puno sreće, a sreća će im u ovim smutnim vremenima itekako trebati. U medjuvremenu, formiraćemo nove mlade naraštaje uživaćemo u uspešnoj saradnji, i moliti Boga da ista što duže potraje na obostrano zadovoljstvo. Ajd' na zdravlje i živeli!

Arhitekti G-ca Marija Ćurčić i Djordje Alfirević – Alf

KULTURNI CENTAR I APARTMANSKO NASELJE – GARDOŠ – ZEMUN

Diplomski projekat
Autor : ALFIREVIĆ ĐORĐE
Mentor : prof. DARKO MARUŠIĆ

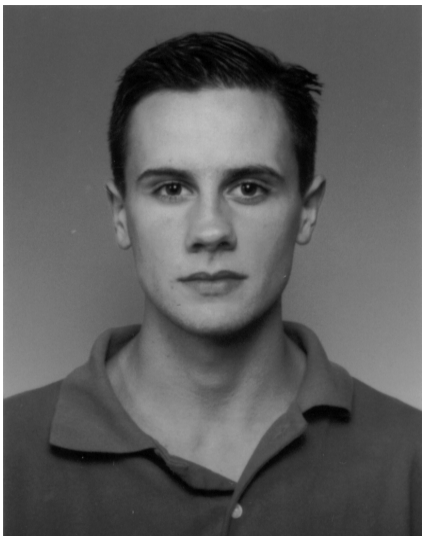

1. O TEMI

Poznato je da je Zemun nekada imao status grada ravnopravnog Beogradu koji je živeo paralelno sa njim u prošlosti. Međutim, on postaje opština početkom prošloga veka i administrativno biva pripojen Beogradu, što se ogledalo i ogleda u životima zemunaca. Pored šetališta Kej oslobođenja, Zemun praktično da i nema drugih sadržaja koje bi mogao da ponudi svojim stanovnicima (a nekada je bilo 5 bioskopa i veći broj kafana). Ideja o bavljenju ovim mestom i pokušajem uvođenja dodatnih kulturnih sadržaja u Zemun nastala je na osnovu individualne procene i nakon razgovora sa nekima od žitelja Zemuna.

2. O MESTU

Analizirana lokacija, obrađena ovim projektom, nalazi se na par minuta pešačenja od centra Zemuna. U završetku Glavne ulice, naslanjajući se na trg Branka Radičevića ona pripada jednom od najstarijih delova Zemuna – Gardošu, i to njegovoj jugozapadnoj padini. Granice anliziranog područja su ulice Glavna, Gardoška, Stara, Visoka, Grobljanska i ulica Cara Dušana.
Iako pripada Gardošu, koji se kao ambijent formirao još u 18. veku, na njoj praktično i nije bilo značajnijih graditeljskih poduhvata zbog veoma nezgodne topografije terena (lesni odsek je visok oko 21m). I pored ove činjenice lokacija je uzeta u razmatranje zbog velikog broja povoljnosti (potencijala), koji je razlikuju u odnosu na druge delove Zemuna.

SL. 1 Pogled iz Glavne ulice na lesni odsek

Potencijali :

1. Završetak pešačko – trgovačkog poteza Glavne ulice.
2. Mogućnost konačnog zaokruženja Gardoša kao celine.
3. Oblikovanje vizure Glavne ulice.
4. Istorijski značaj lokacije – kapije na ulazu u staro jezgro Zemuna.
5. Klimatski potencijali.

Međutim, ova slika bi bila suviše idealizovana da se u obzir ne uzmu i brojni problemi na čijem je rešavanju prevashodno baziran ovaj rad.

SL. 2 Drvored u ulici cara Dušana – prirodna kapija centra Zemuna

Problemi :

1. Nestabilan i veoma strm lesni odsek koji se nalazi na par metara od uličnog fronta.
2. Izloženost mesta veoma prometnoj i bučnoj ulici.
3. Odsečenost lokacije od trga Branka Radičevića veoma frekventnom ulicom Cara Dušana.
4. Loša saobraćajna pristupačnost lokaciji.
5. Slaba komunikaciona i vizuelna povezanost nivoa ulica Visoke i Cara Dušana.
6. Nedostatak identiteta i sukob ruralne i urbane arhitekture.
7. Uzak profil ulice i oštra krivina na prelasku Glavne ulice u ulicu Cara Dušana.

3. O PROSTORNO–PROGRAMSKOM KONCEPTU

U okviru izloženog projekta obrađene su 3 programske celine :
– Kulturni centar,
– Apartmansko naselje,
– Zanatski centar.

SL. 3 Mogućnost odronjavanja lesa

A. KULTURNI CENTAR

Kulturni centar je predviđen na krajnjem jugu Gardoša, u završetku Glavne ulice i predstalja samostalnu prostorno – organizacionu celinu. Gotovo čitavim svojim volumenom ukopan je u brdo, jer bi na bilo koji drugi način domirao područjem i nikako ne bi mogao da se uklopi u postojeći ambijent. Ideja sa ukopavanjem nastala je na osnovu saznanja o postojanju – lagumica, nekadašnjeg stambenog obrasca koji je dominirao na ovoj strani Gardoša. Druga inspiracija je bio i nekadašnji naziv Zemuna – Zemlin, tj. ,,grad od zemlje,, jer su objekti uglavnom bili izvođeni od čatme (blatnog maltera). Iz brda jedino izlaze volumeni Galerije i radio stanice. Objekat galerije je postavljen tako da dominira u čitavom kompleksu, čime se ističe osnovna namena i naglašava ugao koji je jedan od osnovnih elemenata zemunske arhitekture. Lokacija je prožeta sistemom kontinualnih stepeništa koja povezuju najnižu (Glavnu ulicu i ulicu Cara Dušana) i najvišu tačku, plato ulice Visoke koja u ovom kontekstu imala tretman vidikovca.
Centar se sastoji od 3 podceline: ulaznog hola sa bioskopom, galerije sa propratnim kulturnim i komercijalnim sadržajima i restorana koji se nalazi pri samom vrhu. Prostor kulturnog centra je multivalentan, što je ujedno uticalo i na organizaciju sadržaja

u njemu. Sadržaji su slagani jedan na drugi logičnim redom i povezani su stepenišnim i liftovskim komunikacijama. Glavni ulaz u kulturni centar je postavljen na udaru iz glavne ulice. Pored njega postoje još: pristup holu iz garaže, glavni ulaz u restoran, službeni i ekonomski ulaz.
U prizemlju (kota –1.00) se nalaze sadržaji koji su programski povezani sa bioskopom (garderoba, kafe, bilijar klub, ...). Ulaz u bioskop postavljen je u foajeu gde se ujedno kupuju i karte na bilet servisu. Pomoćni protivpožarni izlaz postavljen je u zadnjem delu sale kako u parteru , tako i na galeriji i povezan je sa protivpožarnim stepeništem. Na nivo galerije bioskopa (+3.00) moguće je popeti se eskalatorom iz hola, glavnim stepeništem i liftovima. Od ostalih sadržaja na nivoima 3.00 – 9.00 tu su: višenamenska sala za predavanja, aukcije i promocije, garden centar, knjižara – antikvarnica, salon knjiga, galerija, i dr. Najviši nivo u holu određen je za galeriju i

kafanu, koja je stepeništem povezana sa nivoom restorana.
Restoran se prostire na 3 nivoa :
+12.00 – glavni ulaz u restoran, sala restorana sa garderobom, stepenište za kafanu i gornji nivo sale, ujedno je i nivo glavne kuhinje restorana.
+15.00 – gornji nivo sale restorana i distributivni ofis.
+18.00 – nivo magacinskih prostora i grube pripreme.
Dopremanje namirnica vrši se teretnim liftom sa platoa +21.00, ili preko ekonomskog ulaza na koti +18.00. Nivo +21.00 tretiran je kao vidikovac sa terasom koja je predviđena da se koristi leti kao kafe.

B. APARTMANI

Apartmansko naselje se prostire duž čitave jugozapadne padine odseka od kulturnog centra do groblja koje ujedno predstavlja i prirodnu granicu Gardoša. Potreba za uvođenjem apartmanskog načina stanovanja javila se iz više razloga. Jedan od osnovnih bio je, pored logičnog nastavljanja okolne stambene matrice, blizine Kule, buduće likovne kolonije Gardoš i kulturnog centra, problem i eventualne isplativosti čitavog poduhvata sobzirom da je već ranije navedeno da na ovom mestu nikakve minorne intervencije nebi bile dugog daha.
Jedinice su radijalno raspoređene po lokaciji i formiraju karakterističan tip Gardoškog dvorišta koji je bio jedna od inspiracija. Čitav kompleks je izdignut na ,,visoki parter,, (+3.00m) što ujedno omogućava odbranu od direktnog uticaja ulice Cara Dušana. Stambena struktura je povučena od ulice na regulacionu liniju lesnog odseka čime se dolazi i do osnovne ideje čitavog kompleksa, da naselje koje zamenjuje brdo ujedno ima i njegove karakteristike.
Generalno postoji nekoliko tipova apartmana koji su prilagođeni različitoj strukturi stanovništva. Predpostavlja se da bi među vlasnicima trebalo da dominiraju likovni umetnici, osobe sa privatnim

firmama i predstavništva, čijim bi se spojem pospešila afirmacija umetnosti u Zemunu. Potencijalni investitori bi bili u bliskoj vezi sa umetnicima. Apartmani su otvorenog plana, čime je omogućeno eventualno prilagođavanje drugoj nameni, kao i spajanju jedinica. Potencirane su višenamenske dnevne sobe velikih kvadratura, koje bi zadovoljile potrebe gotovo svih korisnika.
Ispod apartmanskog naselja, na koti ulice Cara Dušana (0.00), nalazi se garaža kapaciteta predviđenih za naselje, s tim da je ostavljena mogućnost da se poveže sa više nego potrebnom javnom garažom koja bi mogla da se formira ispod trga Branka Radičevića.

C. ZANATSKI CENTAR

Zanatski centar se nalazi na mestu postojećeg tržnog centra ,,KOART,, u Njegoševoj ulici. I pored solidne izvedbe navedenog centra, smatrano je da on po svojoj strukturi apsolutno ne pripada ambijentalnoj celini, njenom sklopu i duhu, kakav se a projektom. Zanatski centar ovog tipa mesto predviđ je gde bi umetnici, primenjeni umetnici i umetničke zanatlije radili, stvarali svoja dela i prodavali ih. Cilj je animiranje i drugih vidova umetnosti. Pristup centru je iz Njegoševe ulice i sa nivoa +3.00m sa strane kuturnog centra. Objekat prati regulacije okolnih objekata koji su zaštićeni.

SITUACIJA KOMPLEKSA

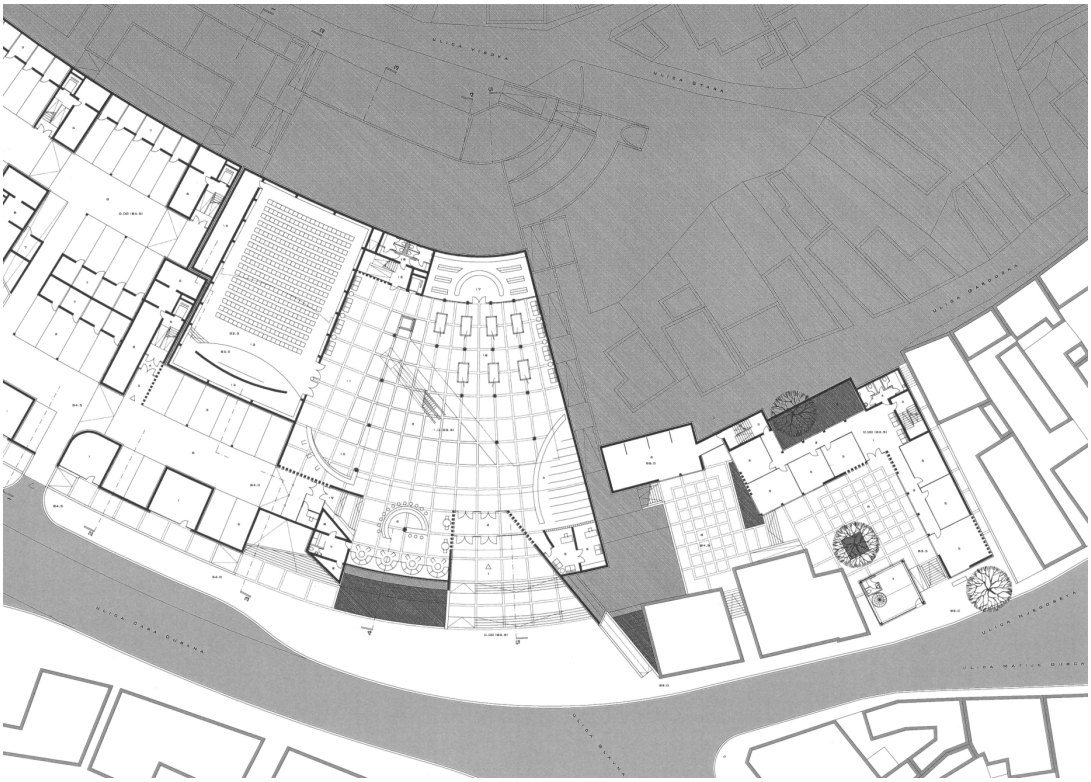

OSNOVA PRIZEMLJA NA KOTI 0.00 /83.00/

OSNOVA MEZANINA NA KOTI + 3.00 /86.00/

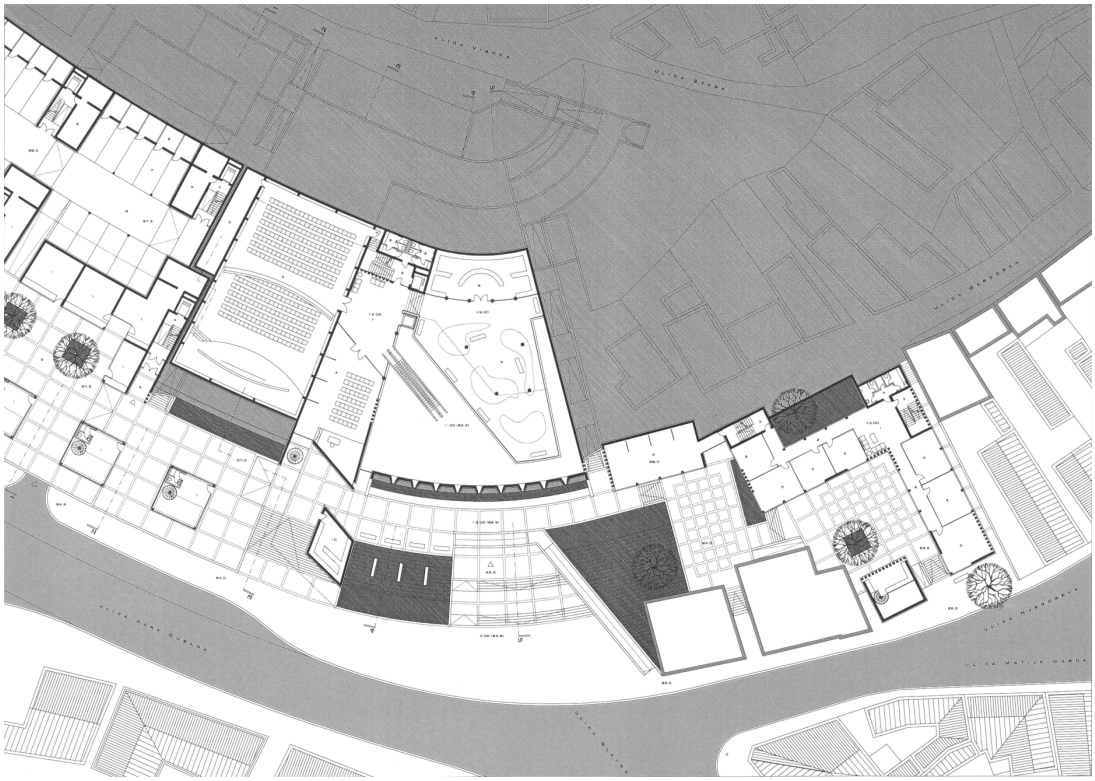

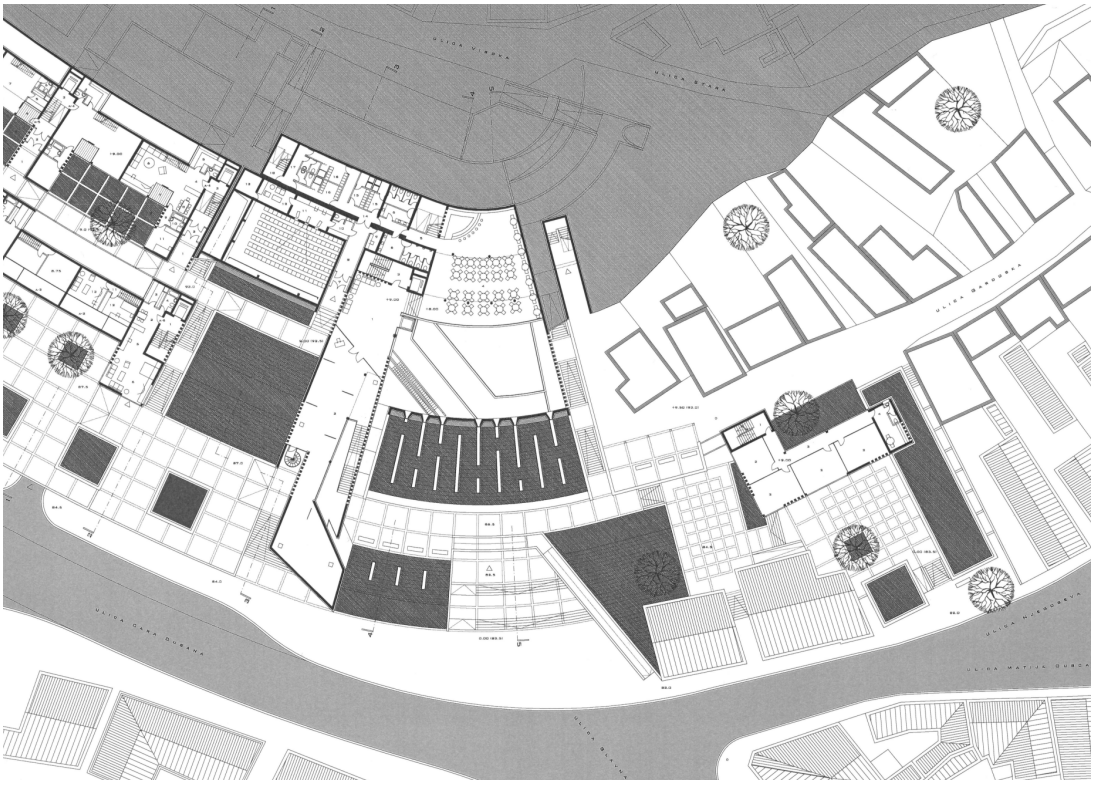

OSNOVA NA KOTI + 9.00 /92.00/

OSNOVA NA KOTI + 12.00 /95.00/

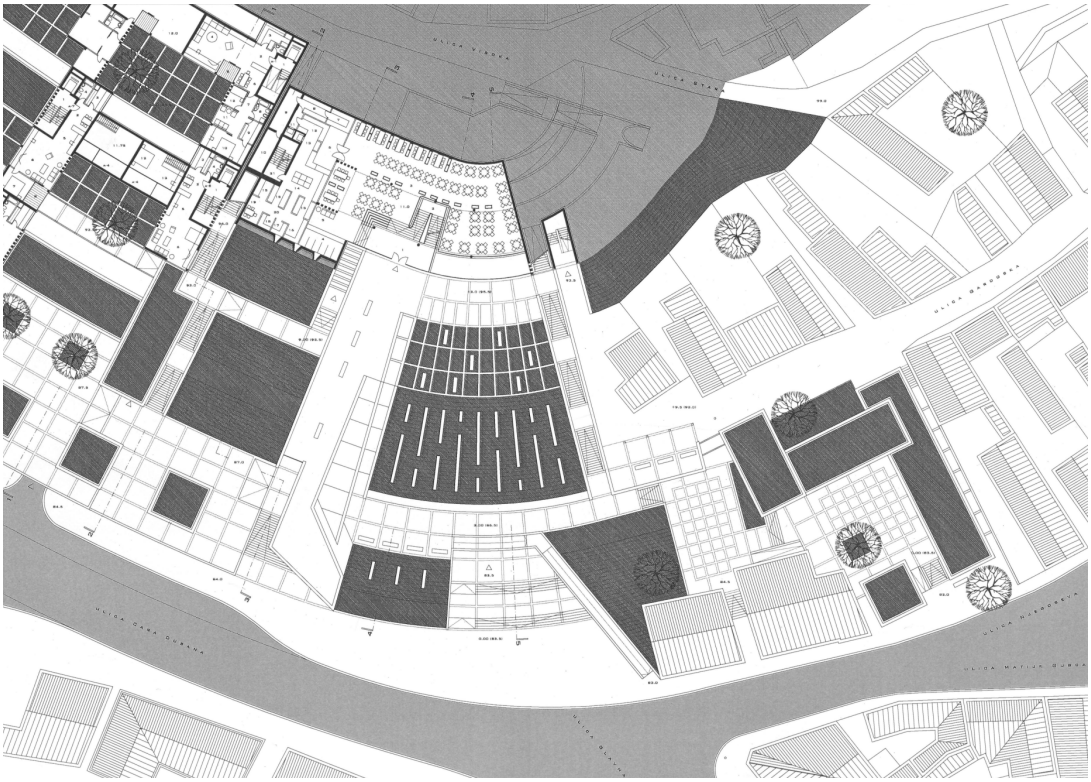

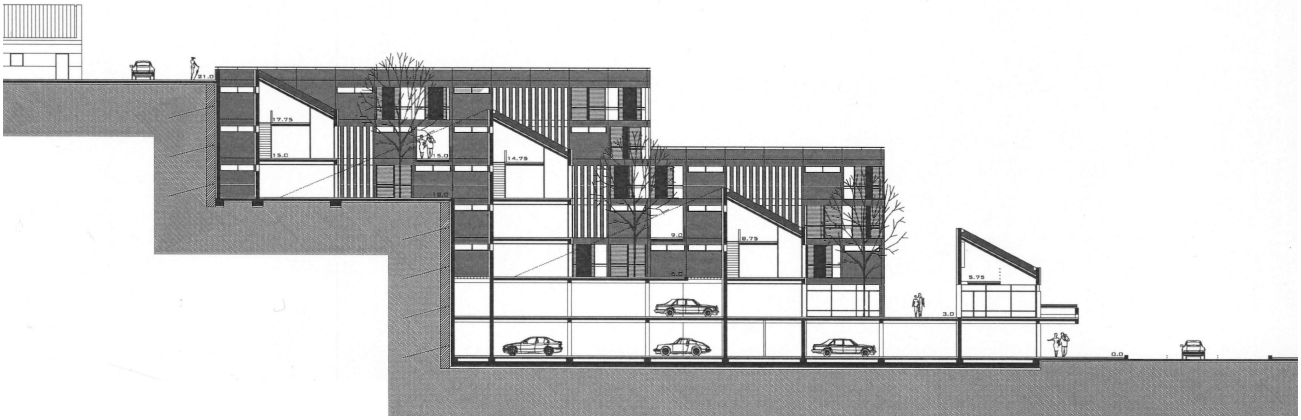

PRESEK 1–1 /POGLED NA APARTMANSKI DEO/

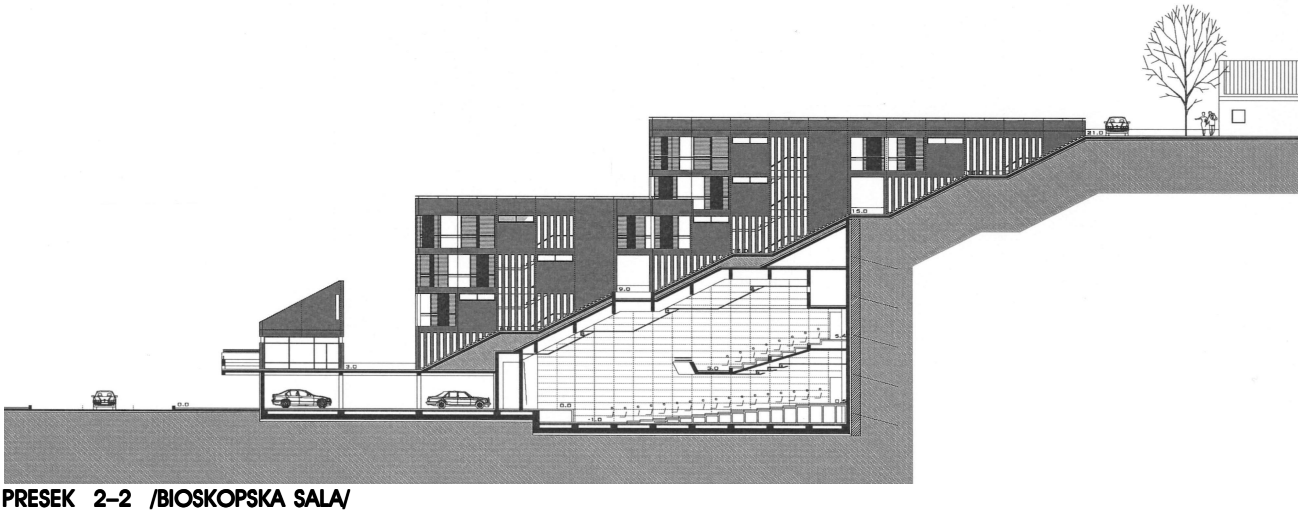

PRESEK 2–2 /BIOSKOPSKA SALA/

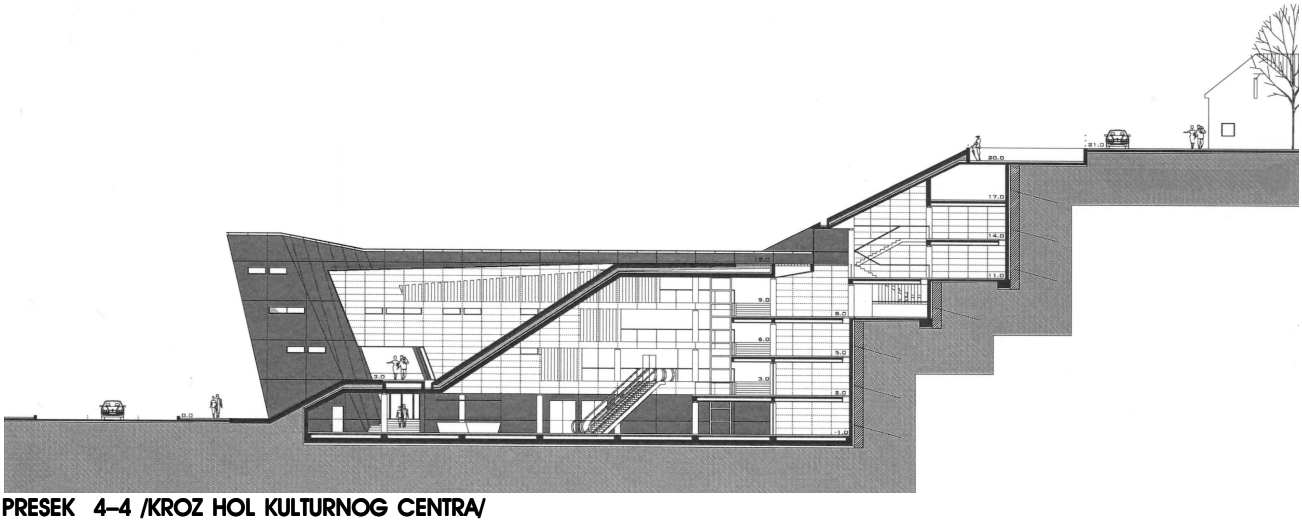

PRESEK 4–4 /KROZ HOL KULTURNOG CENTRA/

POGLED IZ ULICE CARA DUŠANA

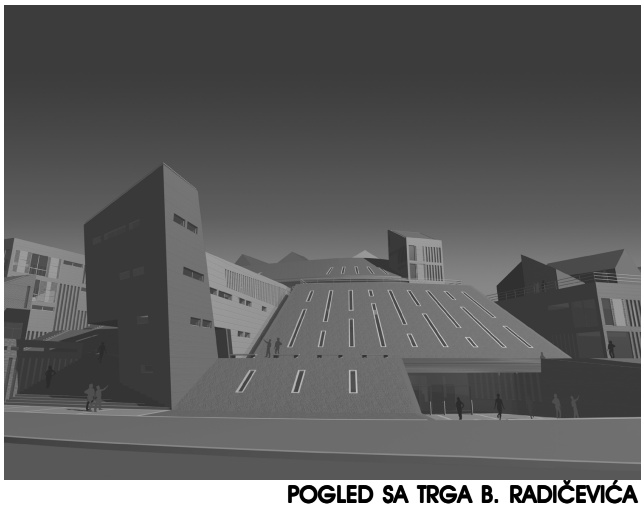

POGLED SA TRGA B. RADIČEVIĆA

POGLED IZ GLAVNE ULICE

CENTAR NAUTIČKOG TURIZMA ZEMUN – GARDOŠ

Diplomski projekat
Autor : MARIJA ĆURČIĆ
Mentor : prof. DARKO MARUŠIĆ

1. NAUTIKA I TURIZAM

Nautika je termin grčkog porekla i znači veštinu plovidbe u najopštijem smislu. Nautički turizam je kovanica novijeg datuma i označava skup sportskih, rekreativnih , zabavnih i usluznih aktivnosti vezanih za različite oblike vodenih površina – mora, reke, jezera, i sl. Okosnicu ovih aktivnosti čine razni vidovi sportova na vodi – jedriličarstvo, jahting, veslanje, kajakaštvo, voznja motornih plovila, skijanje na vodi, itd. Ovi sportovi se upraznjavaju u takmičarske svrhe i kao takvi su povod za organizacuju čestih i razovrsnih takmičenja. Još masovniji su rekreativni oblici pojedinih sportova, poput jedriličarstva i jahtinga, koji pruzaju širok spektar zadovoljstava – od zdravog zivota i zabave, do putovanja i avanture. Kao takva nautika je danas jedan od najpopularnijih vidova zabave i rekreacuje u svetu i povod je za stvaranje brojnih društava ljubitelja nautike i sportskih asocljacija, kako lokalnih, tako i medjunarodnih. To je ujedno i veoma profitabilna aktivnost, koju prati niz usluznih delatnosti čiji je cilj da ispune i dopune sve potrebe turista–nautičara, počev od specijalizovanih usluga pri stanicama–marinama, preko klubskih prostorija sa pratećim sadrzajima, do hotelijerstva, usluga zabave i drugih.

Nautički turizam razvojem centara–stanica na obalama mora, jezera i reka, koji ispunjavaju potrebe putnika–nautičara, danas privlače sve veći broj turista koji se radije opredeljuju za pomalo avanturističko otiskivanje na more ili reku, u odnosu na klasične vidove putovanja.

Dunav kao jedna od najduzih evropskih reka osim plovno–tranzitnog, poseduje i ogroman turistički značaj, posebno ako se ima u vidu njegovo ulivanje u Crno more, čime se pruza mogućnost daljeg kontinualnog putovanja. Tok Dunava kroz Srbiju predstavlja jedan od nazivopisnijih i ekološki najočuvanijih delova toka ove reke, sa brojnim oazama netaknute prirode i svetski poznatim arheološkim nalazištima (Vinča, Viminicijum, Lepenski Vir). Reka protiče i kroz značajne gradove – Novi Sad, Beograd, itd.; takodje potencijalne turističke centre, u kojima već danas postoje društva i organizacije ljubitelja sportova na vodi i nautike.

Prema procenama domaćih i medjunarodnih organizacija nautičkog turizma, tokom 2003. godine se očekuje prolazak više od 50.000 inostranih turista, Dunavom kroz Srbiju, sa tedencijom porasta ovog broja u narednim godinama. Obzirom da je turizam jedna od prioritetnih grana privrede Srbije, priliv gostiju sa strane Dunava je veoma značajan i moze biti presudan po razvoj srpskog turizma uopšte.

Ono što trenutno sprečava popularizaciju i omasovljenje dunavskog turizma u Srbiji jeste generalni nedostatak osnovne infrastrukture u vidu centara–stanica duz toka reke za prihvat i pruzanje usluga

turistima–nautičarima. Svrha ovih centara jeste da prolazak ovih putnika više ne bude samo tranzitnog karaktera, već pre svega turističkog, sa zadrzavanjem u tim istim centrima. Oni bi morali da budu raznovrsni po svom sadrzaju, veličini i vrstama usluga koje pruzaju, počev od velikih marina kakve su planirane na Dorćolu i Adi Huji, pa do ekskluzivnijih centara visokih nivoa usluge namenjenih probirljivijim turistima koji takve usluge mogu sebi da priušte.

Ukoliko bi se investicije na ovom polju realizovale, prema procenama studija nedavno prezentiranih na Sajmu nautike i turizma, odrzanog u Beogradu, marta 2002.godine, zagarantovano je višestruko povećanje broja turista–nautičara i profitabilnost poduhvata na duzi vremenski period.

Budući da je naša drzava nedavno postala član medjunarodne organizacije nautičkog turizma Evrope i kao takva je stekla obavezu da uz stručnu i finansijsku pomoć ove organizacije realizuje već nagoveštene planove, cela ideja dobija na tezini.

U ovakvom kontekstu odabir teme kao i razrada prilozenog diplomskog rada tretirani su kao inicijalna kapisla koja bi trebalo da započne i nagovesti dalji razvoj Beogradskog priobalja u ove svrhe.

1. LOKACIJA

Centar nautičkog turizma obradjen prilozenim diplomskim radom , smešten je u centru Zemuna, neposredno ispod brda Gardoš, na samoj je obali reke Dunav i prostire se uzvodno od restorana "Šaran" u pravcu produzetka duge pešačke transverzale – Ušće – hotel "Jugoslavija" – Stara Kapetanija – restoran "Šaran".

Odlučujući razlozi za plasiranje ovakve programse celine na ovom mestu su :

1. Polozaj lokacije je izuzetno atraktivan, budući da pripada centru opštine,a kao zaledjinu ima brdo Gardoš, istorijsko jezgro Zemuna visokih arheoloskih i ambijentalnih vrednosti (Gardoška kula, ostaci starog rimskog pozorišta itd.)
2. Prema procenama domaćih i medjunarodnih organizacija nautičkog turizma, najveći priliv turista, posebno inostarnih, očekuje se sa strane zapadnog toka reke, što u ovom konkretnom slučaju znači da izabrana lokacija ima udarni polozaj prvog značajnijeg dela prilikom ulaska u grad paralelno sa tokom reke. Time nautički centar postaje reper, kapija grada prva stanica pri ulasku u grad.

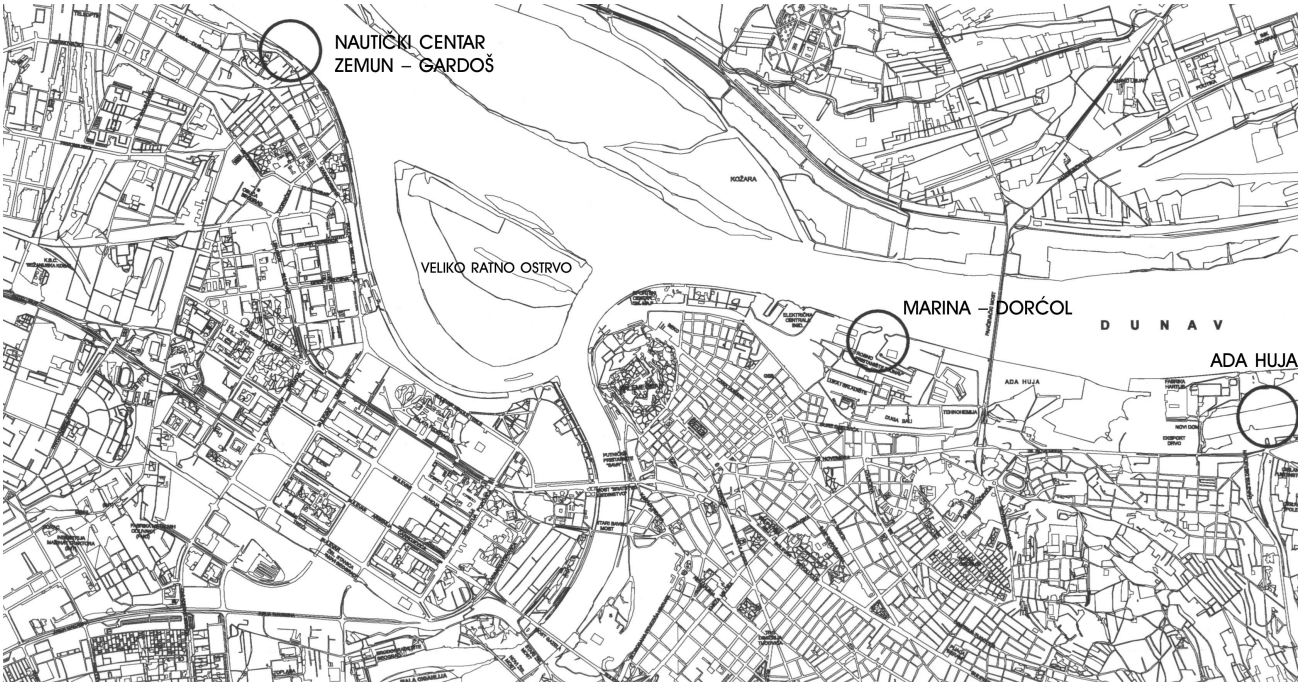

3. Lokacija je povučena od glavnih saobraćejnih puteva na reci, zahvata mirniji deo reke pre njenog račvanja oko Velikog Ratnog ostrva na dva ogranka, severni –plovni i tranzitini, i juzni – pri novobeogradskoj obali plićeg korita, sporijeg toka i zabranjen za saobraćaj većih plovnih vozila. Ovakav polozaj lokaciju čini lako sagledivom i dostupnom za svakog ko se nadje u njenoj blizini.
4. Deo toka reke koji pripada lokaciji i njenom neposrednom okruzenju je prirodno i ekološki očuvan i sa zapadne strane produzetak obale čine površine pod gustim zelenilom do same reke. Sa istočne strane prostire se jedna od najprijatnijih pešačkih zona u gradu – Kej Oslobodjenja, a sve to lokaciju čini izuzetno prijatnom za boravak i uzivanje.
5. Osim objekta restorana "Šaran" i još dva objekta uzvodno od njega, na lokaciji ne postoje istorijski značajni i zaštićeni objekti, već se naprotiv tu trenutno nalaze uglavnom bespravno i stihijski izgradjeni objekti, od kojih pojedini pruzaju improvizovane usluge restorana. Drugim rečima, lokacija je potpuno neiskorištena i kao takva je sama po sebi izvestan potencijal za gradnju.
6. Lokacija je kopnenim putem odlično povezana sa vaznim Zemunskim, a preko njih posredno i gradskim saobraćajnicama, koje prolaze centrom opštine na par stotina metara od planiranog centra nautičkog turizma.
7. Veoma atraktivne prirodne karakteristike lokacije pruzaju niz upečatljivih vizura na reku Dunav i suprotnu obalu. Ivicom brda Gardoš prostire se stara Cunarska ulica – vidikovac, odakle se sagledava panorama Zemuna i okoline. Ambijent deluje opuštajuce i pogodan je za plasiranje raznovrsnih turističkih ponuda.
8. Već odavno postoje planovi vezani za rekonstrukciju i revitalizaciju brda Gardoš i njeno uobličavanje u kulturno–istorijsko–turistički ambijent sličan

beogradskoj Skadarliji, ali u daleko većem obimu i ponudi. Izabrana lokacija bi u tom sličaju dobila još jednu novu dimenziju u svog značaja i povoljnosti za plasiranje Nautičkog centra, budući da joj je zaledjina još jedna turistička atrakcija. To bi bio razlog više za zadrzavanje turista na ovom mestu.

9. Lokacija je dovoljno udaljena od polozaja budućih planiranih marina na Dorćolu i Adi Huji i nije u opasnosti od prezasićenosti i konkurencije, a opet stoji u jasnom kontinuitetu plasiranja ovakvih sadrzaja duz obale Dunava u Beogradu.

1. PROGRAM – KONCEPT

Centar nautičkog turizma sastoji se iz tri osnovne programske celine:

Hotelski objekat
Depadans hotela
Klub – centar
kao i pretećih sadrzaja:

- Hotelska marina
- Usluzni centar "Gardoš"
- Kula – vidikovac
- Energana
- Šetalište / pristupna saobraćajnica / parking prostori

Prilikom urbanističkog komponovanja ovih osnovnih sadrzaja kompleksa, posebno je vodjeno računa o njihovom pravilnom rasporedu u odnosu na performanse i kompatibilnosti odredjenih funkcija. Istovremeno, kompozicija urbanističkog rešenja bazira se na zelji da se objektom hotela "izadje" na reku radi plasiranja najatraktivnijih sadrzaja u sto neposrednijem dodiru sa vodom, čime bi po prvi put grad dobio nesto sto je daleko organizovanije i većeg obima i ponude od dosada uobičajenih improvizovanih splavova duz obala nasih reka.

Budući da će primarni pristup hotelu biti

plovnim objektima sa reke, marina postaje zamena hotelskoj garazi, dok su okolni parking prostori namenjeni potrebama preostalih delova kompleksa.
Iako se na prvi pogled prizemlje hotela isprečilo izmedju šetališta i toka reke, vizuelna veza nije prekinuta pošto su sve zidne površine rešene u providnom staklu. Ostvarena je apsolutna vizuelna transparentnost, a prizemlje hotela postaje sastavni deo šetališta.
Smeštajni trakt hotela sastavljen od dva sprata i potkrovlja postavljen je upravno na pravac pruzanja prizemlja i brdo Gardoš u zaledjini. Time je postignuta dobra orjentacija hotelskih soba prema istoku i zapadu, sjajne vizure prema reci i okolini, a izduzeni korpus kraćom stranom okrenut prema brdu, ni oblikom ni visinom ne ugrozava svoju zaledjinu.
Objektima hotelskog depadansa i klub – centra ispraćena je regulacija postojećih objekata, restorana "Šaran", i očuvanih autentičnih fasada starih objekata. Cilj njihovog komponovanja bio je nenametljivo uklapanje u zaledjinu lokacije, a regulacija podrzava jasan tok šetališta paralelnog reci. Sadrzaji ovih objekata upotpunjuju turističku ponudu kompleksa i zadovoljavaju specifične potrebe korisnika marine. U produzetku ovog poteza, a kao krajnji objekat sa zapadne strane nalazi se energana, i manipulativni prostor za čamce veslačkog kluba čija pozicija treba da bude diskretna u odnosu na turističke sadrzaje.

Pristupna saobraćajnica provučena je u zaledjini ovih objekata sa ciljem da ni na koji način ne ugrozi šetališni potez. Osim toga težište saobraćajnih komunikacija dolazenja i odlaska gostiju jeste reka, pa će pristupna saobraćajnica biti minimalno opterećena saobraćajem.
Voda kao element je uvedena i na kopno u vidu plitkih bazena duz prizemlja hotela u cilju ostvarivanja veze sa tokom Dunava, čak i na mestu gde je ona fizički prekinuta.

Tezilo se utisku da se ceo objekat hotela nalazi na jednom velikom splavu.
Marina je postavljena tako da se omogući lak pristup plovnim objektima do mesta vezivanja. Specifičnost ove marine je u tome da je ona plasirana na otvorenom toku Dunava, pa samim tim ima ograničenje u svojoj veličini i kapacitetu. Zamišljena je prvenstveno kao marina koja prati hotel, pa je i njen kapacitet usaglašen smeštajnim kapacitetima hotela. Vezivanje plovila se vrši na dva kraja, sidrom i vezivanjem za ponton. Pontoni su pešačke staze pokretno privezane za anker – stubove, što omogućava vertikalnu oscilaciju polozaja pontona prema vodostaju reke. marina je izvučena od obale dublje u reku da bi se omogućilo konstantno prisustvo vode u visini potrebnoj za nesmetano obavljanje plovidbe. Ulaz u marinu je kontrolisan od strane stalnih čuvara i postoji mogućnost njegovog zatvaranja.
Na dva mesta duz lokacije plasirana su stepeništa koja povezuju šetalište sa gornjim nivoom brda Gardoš. Cilj je bio ostvarivanje pećačke povezanosti lokacije sa zaledjem, kao i diskretno strukturalno povezivanje plasiranjem objekta usluznog centra "Gardoš".

BAZEN – enterijer

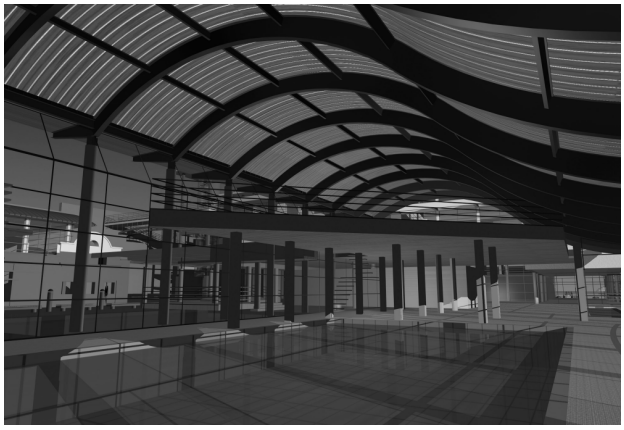

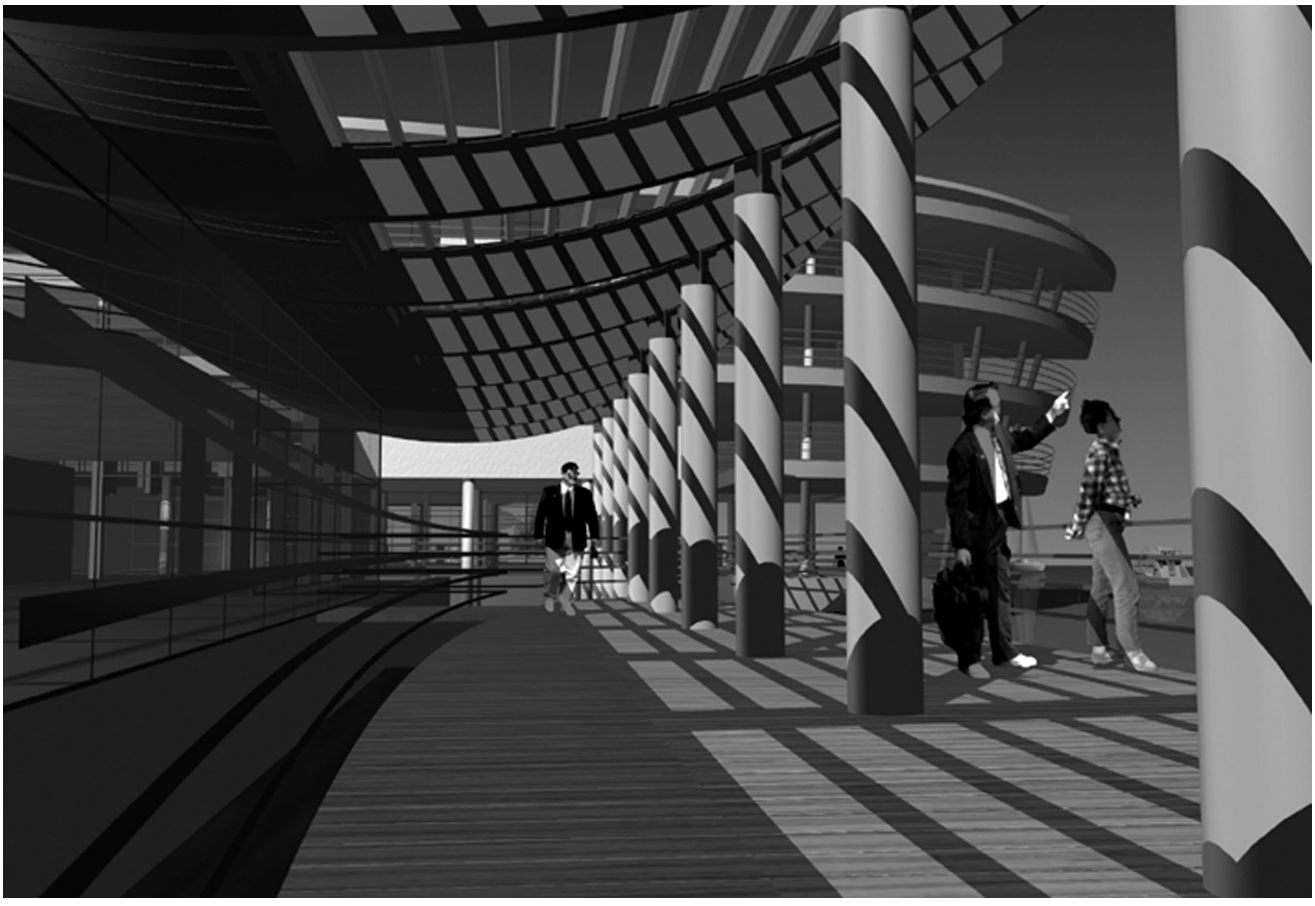

OSNOVA PRIZEMLJA

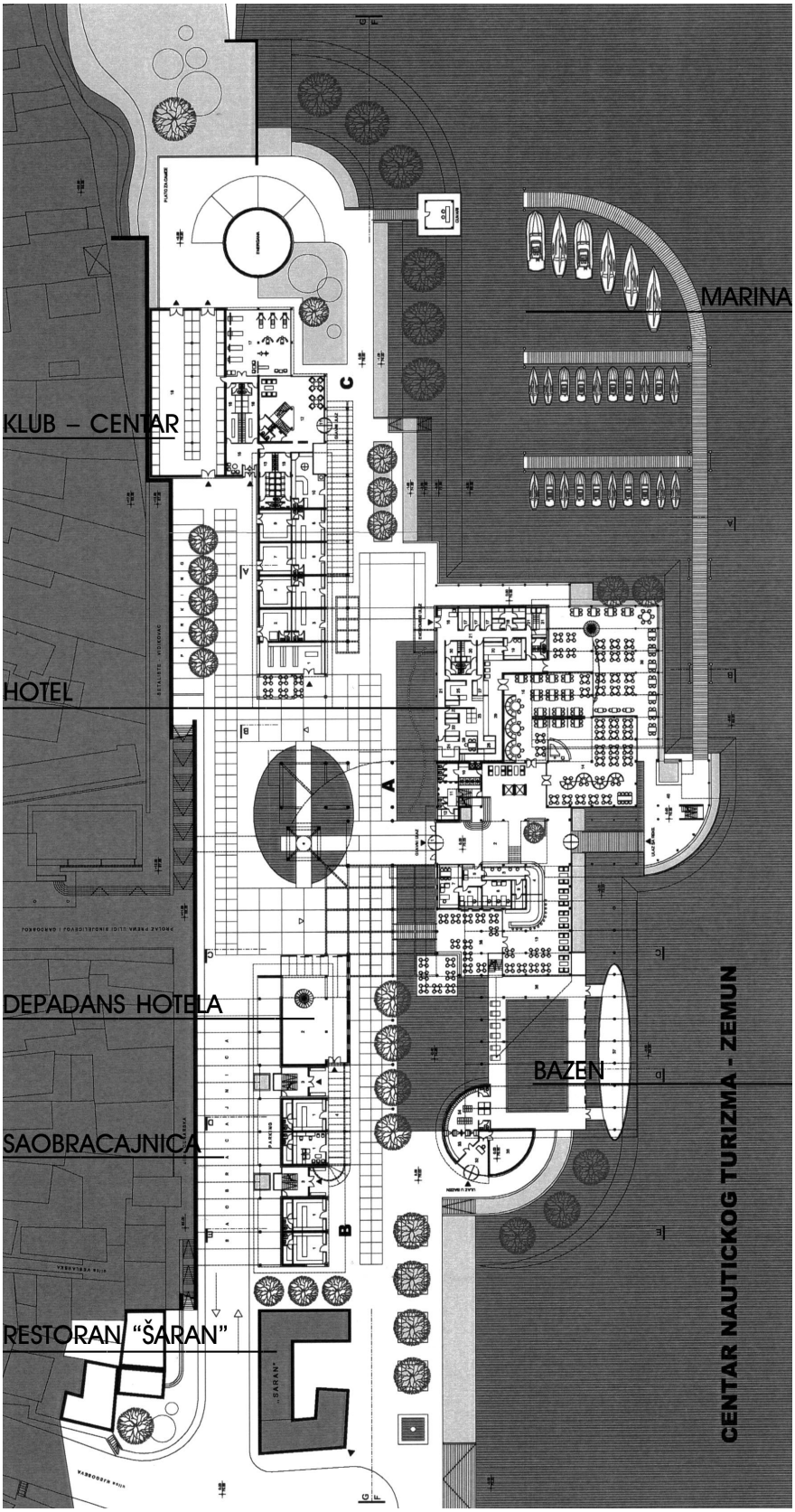

OSNOVA TEHNIČKE ETAŽE

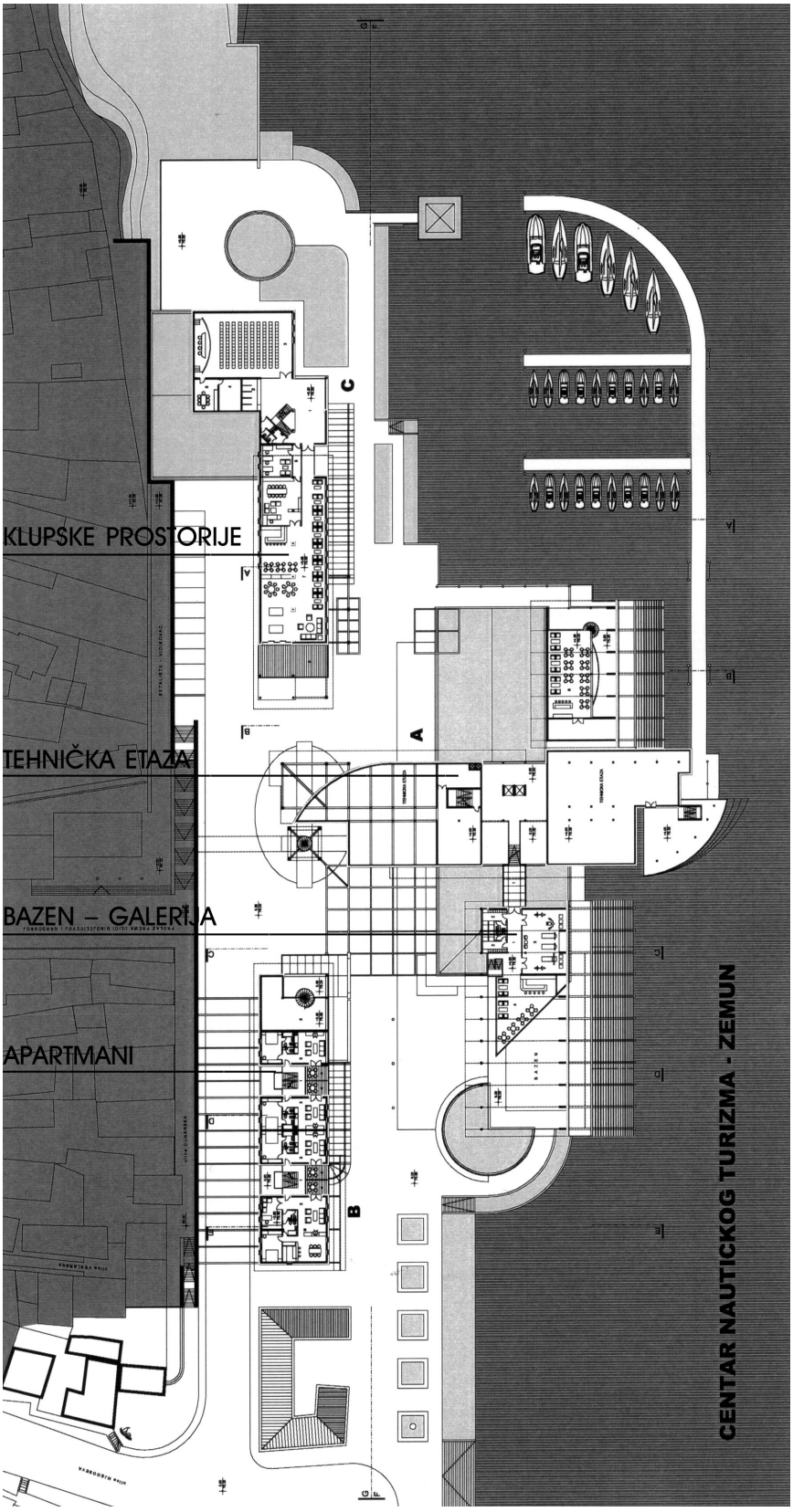

OSNOVA PRVOG SPRATA

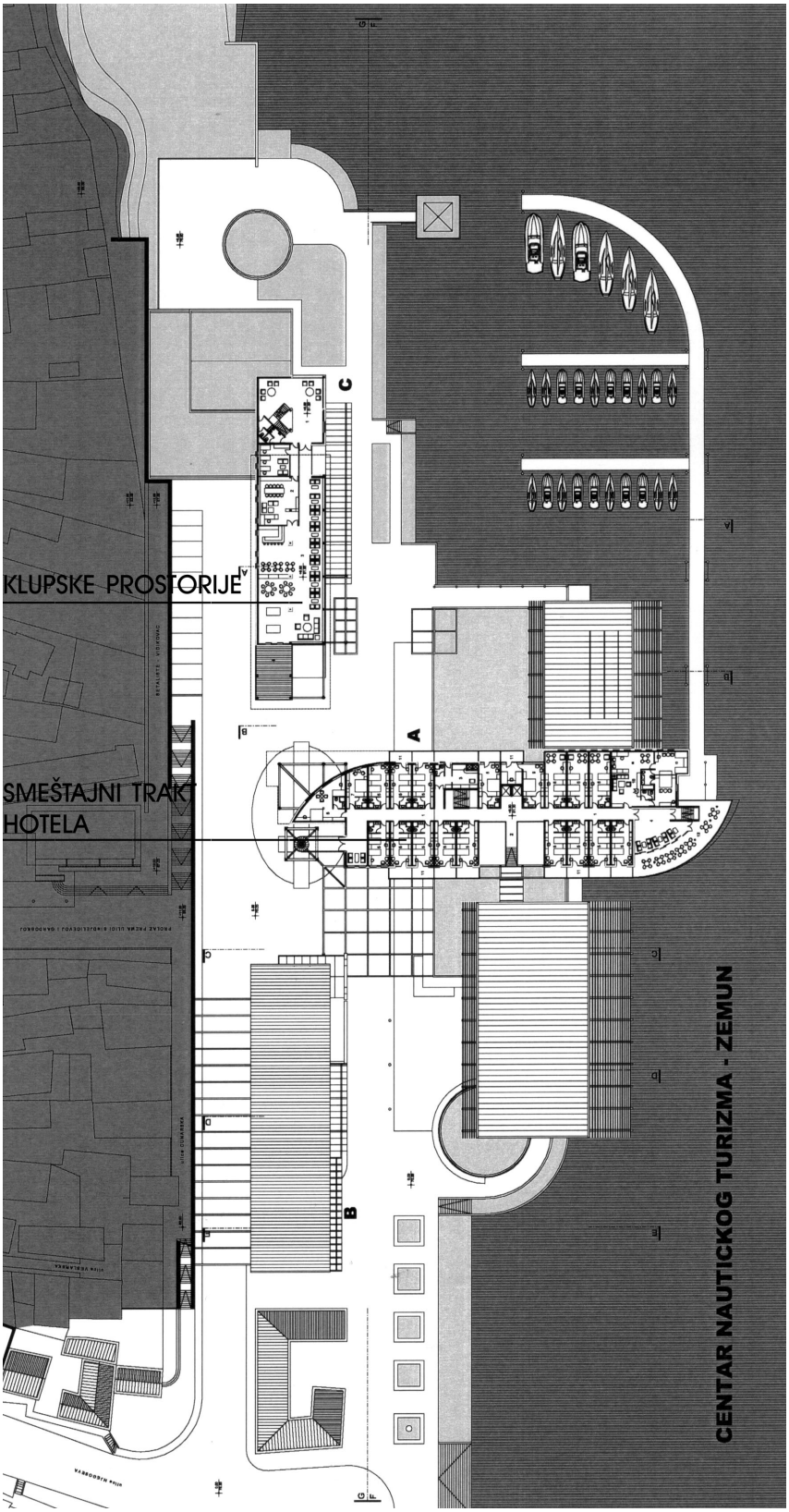

OSNOVA DRUGOG SPRATA

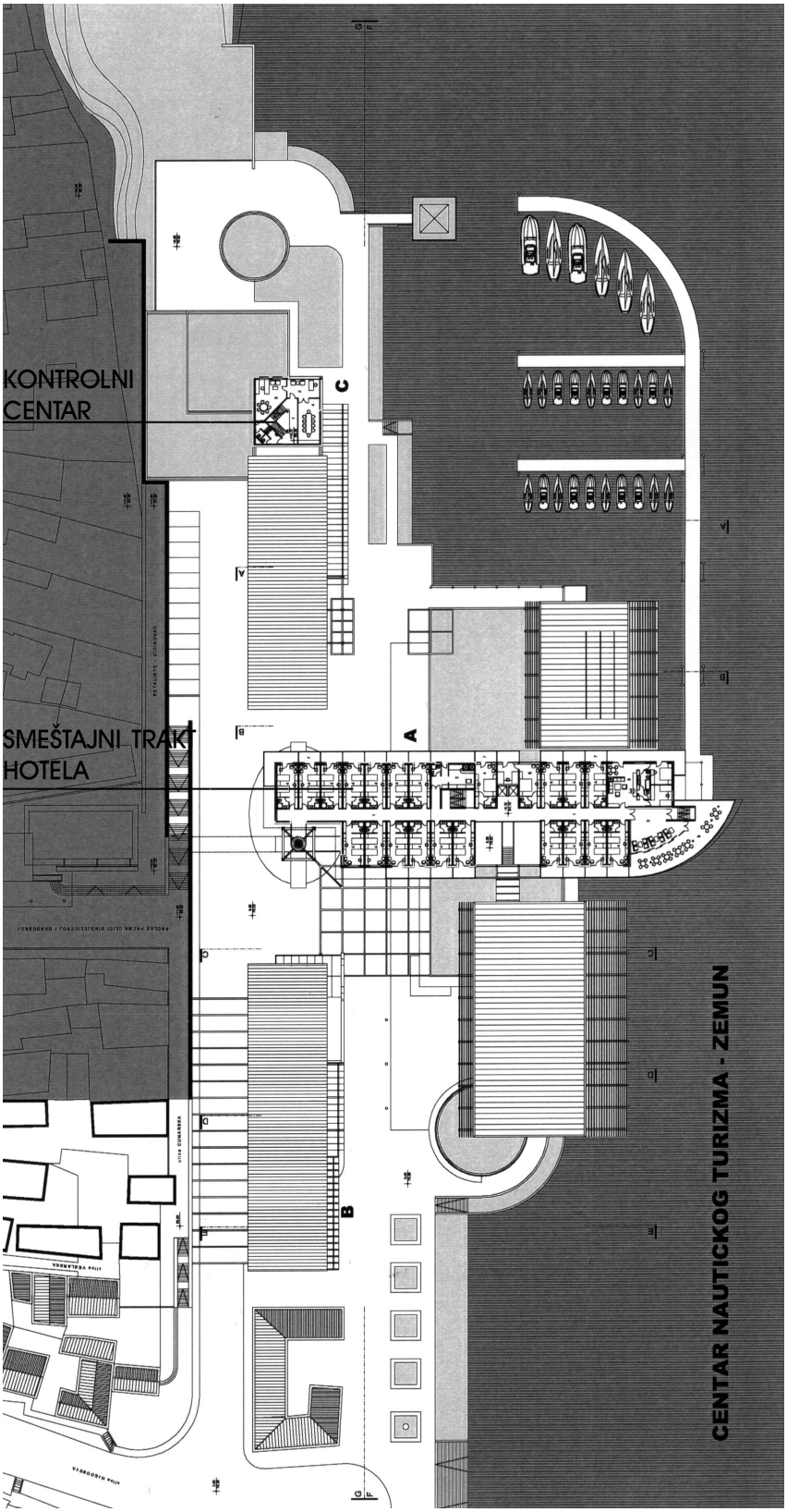

OSNOVA POTKROVLJA

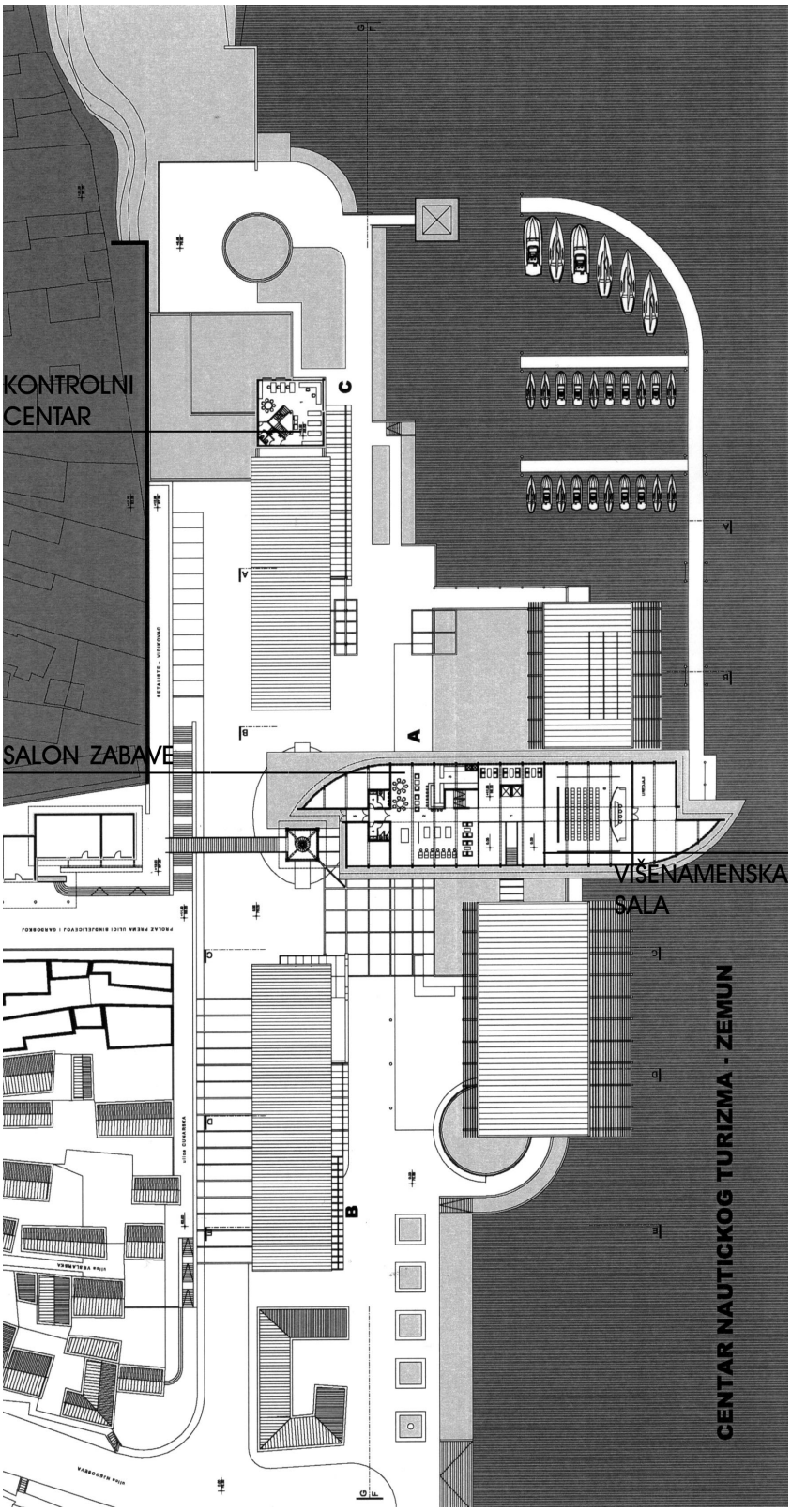

NOVA ZGRADA IZDAVAČKE KUĆE "KREATIVNI CENTAR" BEOGRAD

Prikaz Mr. Dijane Milašinović Marić u "Glasu javnosti", od 2. jula 2002

Kada je arhitekta mlad ima mnogo želja, od kojih neke realizuje a neke pa i ne. On želi da pravi lepe kuće, da bude poznat, bogat, uticajan, poštovan, omiljen, kulturan, a pre svega da je zadovoljan svojim radom i da ima osećaj da svoj jedini život nije protraćio. Kada je arhitekta star, onda ima samo jednu želju a to je da ga neko meritoran proglasi duhovno mladim. E, pa to se eto meni desilo blagodareći G–lji Dijani Milašinović Marić i njenom prikazu zgrade "Kreativnog centra", a moja sreća je sada potpuna! (M.Č.)

савремена архитектура

Креативна минијатура

Зграда издавачке куће „Креативни центар", Градиштанска 8, Београд, архитекта Михаило Чанак

За издавачку кућу „Креативни центар" чија је основна делатност подстицај стваралачке енергије код деце и одраслих, архитекта Михаило Чанак пројектовао је зграду потпуно примерену њеном садржају. Разиграним оштрим троугаоним и полукружним формама које се енергично прожимају, обликована је динамична, аутентична, шармантна и упечатљива архитектонска композиција ликовних карактеристика.

Веома уска, дубока, неповољна локација, аутора је одредила да сачини двоспратницу с поткровљем, и да правоугаону функционалну основу управно окрене ка тиҳој улици на Звездари. Идентитет куће изражен је на фасади, капији, конструкцији као и решењу наглашеног, косог, једноводног крова. То су простори градитељског израза, који је, по ауторовим речима, у духу својеврсног експресивног минимализма. Форме које се прожимају у оштрим резовима, доследно исказан склад између спољног и унутрашњег, материјали који својом скромношћу појачавају убедљивост идеје творе амбијент за стварање, простор свеж, инспиративан. Заокруженост замисли дописана је доследно израђеном капијом и оградом око кућа, а ликовност додатно потцртана црвеном бојом на конструкцији и челичном растеру. Занос игре понео је аутора да доцрта провокативну шиљату форму која дели фасаду по средини, а за коју се може поставити питање да ли је уопште била потребна.

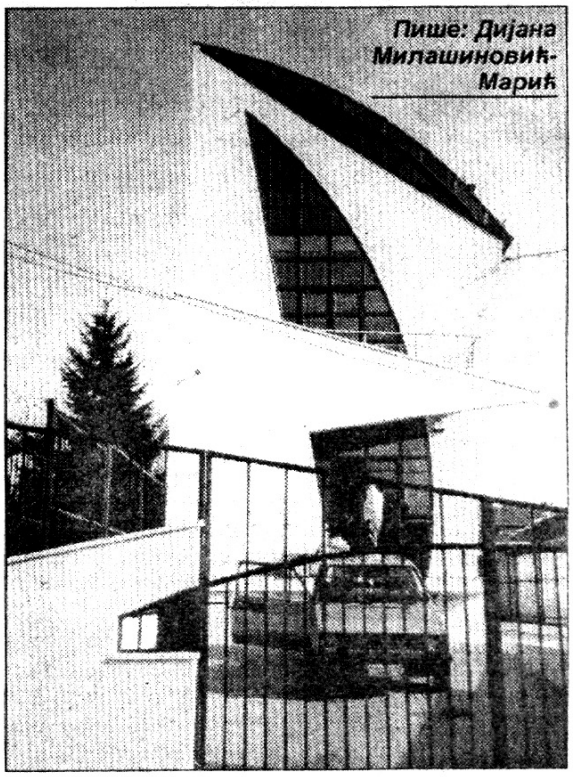

Пише: Дијана Милашиновић-Марић

Изражајни минимализам

Оно што посебно плени на овој кући је смелост и свежина архитектонске идеје примерена младом духу а од аутора који склапа страницу седме деценије живота. Чини се да је креативан пројектни задатак као и дугогодишњи рад са младима на припреми за студије архитектуре, архитекту Михаила Чанка увукао у свет необуздане маште, слободе замисли, свет игре облицима, бојама, потврђујући тезу о неуништивости младости духа.

Studentski radovi

KAFE KNJIŽARA U KARADJORDJEVOM PARKU, BEOGRAD

Vladimir Andjelković, II godina

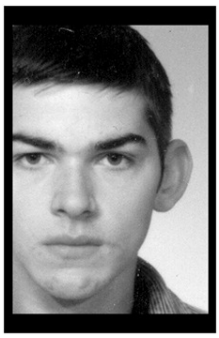

Vladimir Andjelković je jedan od lidera našeg kursa iz Generacije 1999/2000 i još tada se pokazao izrazito talentovanim kako u domenu slobodnog crtanja, tako i arhitektonskog projektovanja. Standardnu temu kafe–knjižare, koja već godinama predstavlja probni kamen za sve početnike (a mi smo već videli kako su ovaj zadatak koncipirali naši, nešto stariji bivši učenici Miša Mirosavić i Vlada Cvejić), obradio je nadahnuto i profesionalno tako da ovde taj njegov projekat, koji je kao jedan od najboljih studentskih radova izložen na 24. Salonu Arhitekture 2002, sa zadovoljstvom objavljujemo. Drago nam je što je Vlada nastavio saradnju sa nama i mi ćemo u okviru naših skromnih mogućnosti, i dalje pratiti sve faze njegovog budućeg razvoja.

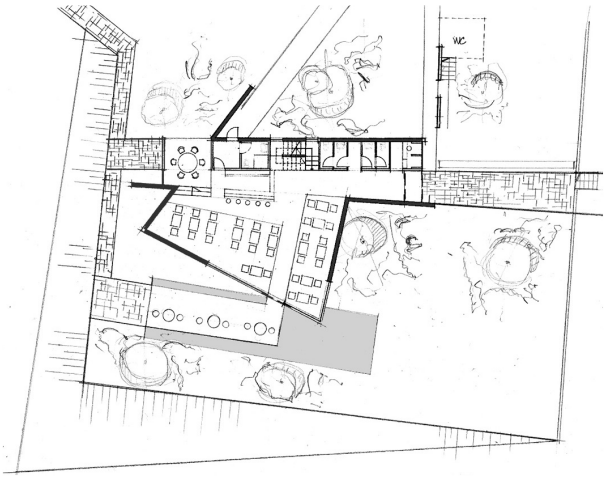

Situacija

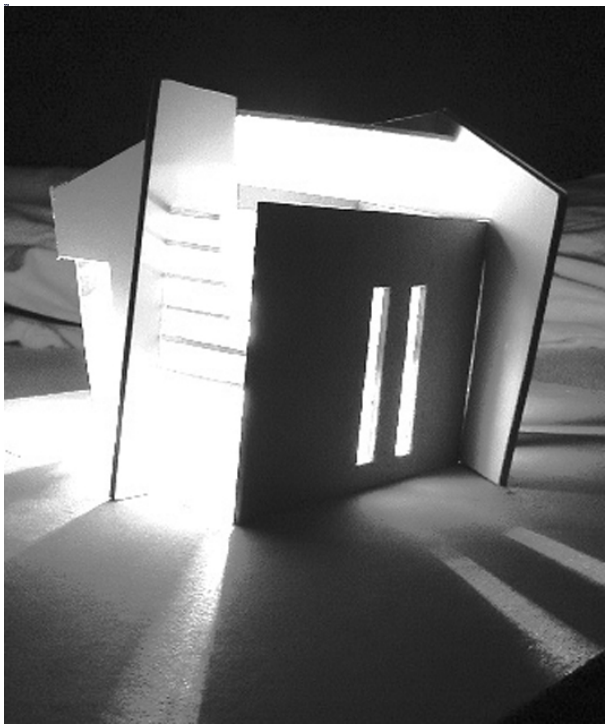

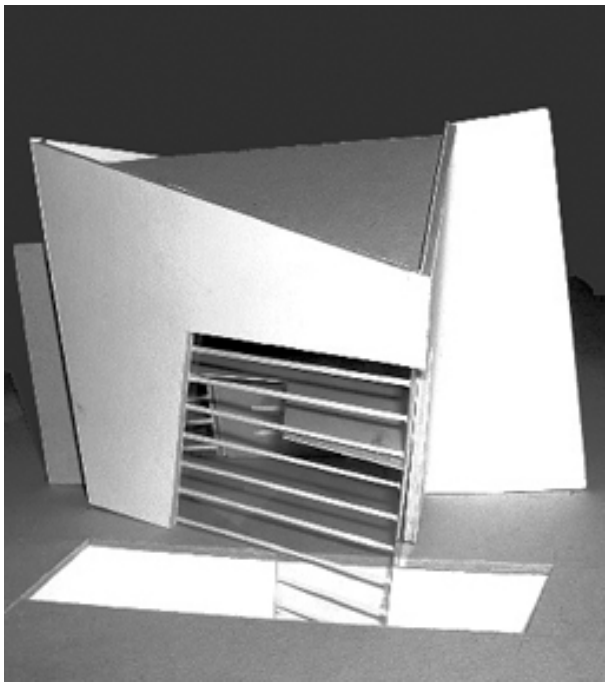

Fotografije makete

Prateći tekst Vlade Andjelkovića uz projekat:

TEMA : Tema je ARHITEKTURA I PRIRODA. Izučava se problematika manjih javnih sadržaja i njihovog odnosa prema prirodnom okruženju.

Ova kuća predstavlja spreg arhitekture i prirode koja je okružuje. Primarna ideja i bazna formiranost ovog projekta jeste sasvim neobičan pristup koji ga poistovećuje sa jednim komadom hartije koji bez sumnje jeste mogući segment gradskog jezgra današnjice te evoluira u vidu savršene forme kao komunikacione mreže ljudskih potreba.

Okolni uticaji precizno je determinišu i pomažu pri formiranju ovakve jedne nimalo "naivne" kuće, ističem ovo kao posledicu velike slobode koja za sobom naravno da povlači, "skučeni prostor" pri projektovanju. VELIKA SLOBODA KAO SNAŽNO OGRANIČENJE

* * *

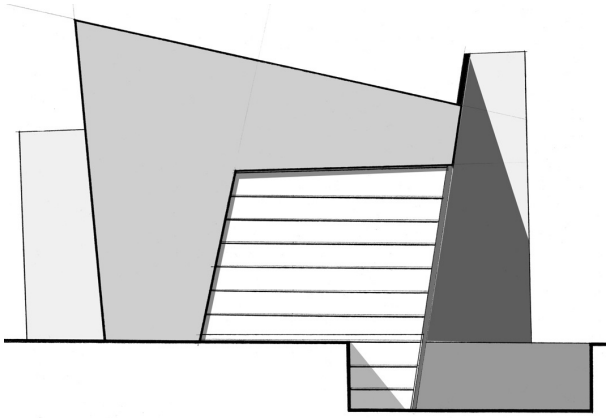

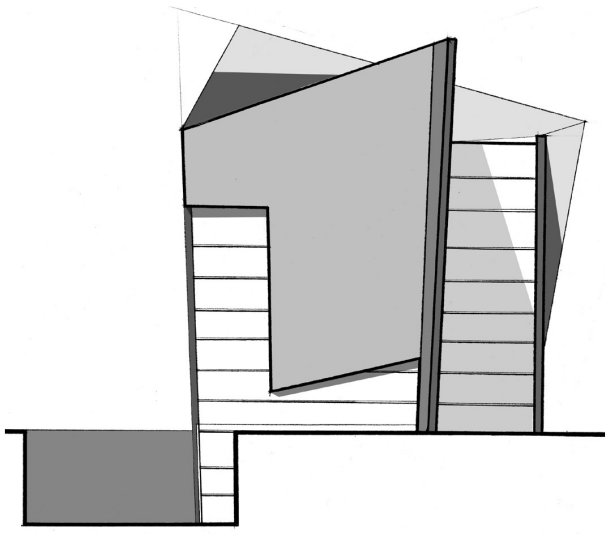

Izgledi

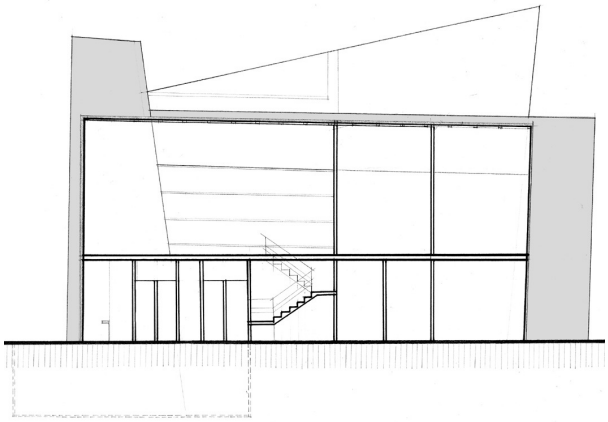

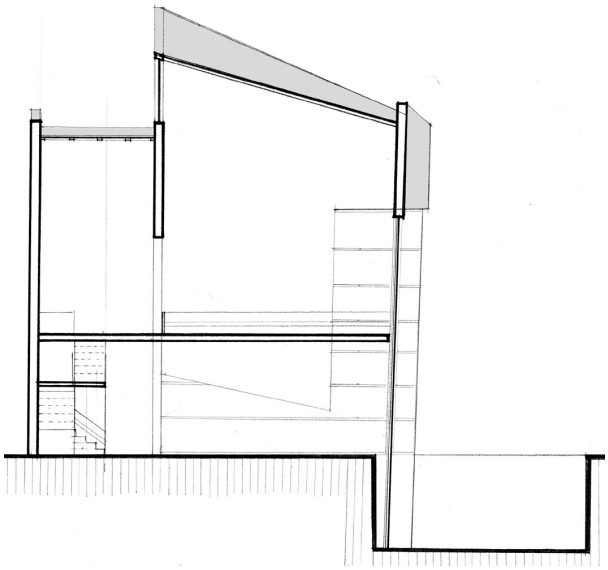

Preseci

Kao što se iz svih ovih priloga vidi, Vlada Andjelković stoji čvrsto na liniji neomoderne, animirane blagim prizvucima ekspresionizma i dekonstrukcije. On se koristi minimalističkim vokubularom, što uopšte nije lako, jer zahteva visok nivo zrelosti, discipline i osećanja mere. Zanimljivo je da on već sada, na drugoj godini, formira svoj specifični način arhitektonskog izražavanja, jasan, artikulisan i relativno strog, bez nepotrebnih detalja i sekundarne plastike. Svakako, on je mlad čovek i tokove njegovog budućeg razvoja je u ovom trenutku teško predvideti, a i zašto bisto to radili? Očigledno je samo da je za njega postmoderna daleka prošlost, kojoj nikada nije pripadao niti ga je interesovala, a da mu ovakav savremen i oprezan pristup otvara vrata za široku lepezu novih i svežih prostornih istraživanja. Poželimo mu mnogo uspeha na tom putu.

REZULTATI PRIJEMNOG ISPITA GENERACIJE 2001/2002

Kako smo se spremali?

Prva dva trimestra smo radili u uobičajenom tempu, dva puta nedeljno po 4.5 časa, da bismo u trećem trimestru intenzivirali nastavu i umesto 100 ugovorenih, održali 176 časova. U nastavu slobodnog crtanja uključila su se dva nova nastavnika, arhitekti Marija Ćurčić i Djordje Alfirević, veoma renomirani i kao projektanti i kao grafičari. Na taj način smo uspeli da održimo tesan kontakt sa svakim učenikom i ostvarimo, nadamo se bar, uspešnu saradnju. Veoma smo mnogo radili u enterijeru i eksterijeru (Pionirski grad, Beogradski sajam, Sava Centar, Kalemegdan, Ada Ciganlija). Nastava je održavana pet dana nedeljno pre podne, s tim što je svaka grupa imala nedeljno još po jedan popodnevni termin za nastavu matematike, testove i filmove, a kako su oni to podneli videćete iz slika. Posebnom naporu su bili izloženi polaznici iz unutrašnjosti tzv. "subotari", koji su u prva dva trimestra imali časove samo subotom, ali od 9–19 h. pa su popodne najčešće totalno zanemoćali. Uopšte, kao što smo i obaćali, kurs je bio veoma naporan, pa su ga mnogi teško podneli, a neki su dozvolili sebi da redukuju svoje dolaske, u skladu sa školskim obavezama i raspoloženjem

Polaznici našeg kursa ispred srpskog "Stonhendža" na Adi Ciganliji.

Jedan radni dan na galeriji Sava centra u Beogradu

Osnovni problemi

Ako u Engleskoj završite High School i meračite da se upišete na arhitekturu, moraćete da prvo prodjete kroz jednu pripremnu godinu, na kojoj se konstatuje da li je to posao za vas ili nije. Kod nas, na žalost toga nema, već se potencijalni kandidati pripremaju za prijemni ispit paralelno sa nastavom na IV. godini srednje škole bilo koja da je. To zahteva veliki dopunski napor, naročito za slabije učenike koji moraju da na poslednjoj godini popravljaju prosek iz škole. Dabome, ljudi sa fakulteta ne kriju svoj animozitet prema privatnim kursevima (iako sami na njih često šalju svoju decu) tvrdeći da se za ispit uopšte ne treba posebno pripremati, što i potvrdjuju veoma neujednačenim ocenjivanjem slobodnih crteža. Razume se, na tu šarenu lažu niko ne naseda, već se skoro svako negde priprema u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima. Neizvesnost se potencira mistifikacijom ispitnih programa tako da se do poslednjeg dana ne zna (razume se, neki znaju itekako) gde će se polagati, šta će se polagati i šta će se crtati.

Sledeći problem su obimni nastavni programi u pojedinim srednjim školama koji sprečavaju naše polaznike da redovno pohadjaju nastavu na kursu. Posebno je zahtevna Arhitektonska tehnička škola koja najkasnije raspušta djake i pred sam kraj ih preopterećuje obimnim grafičkim zadacima,

tako da sirotani u trećem trimestru mogu da kurs koriste efikasno samo poslednje dve nedelje. Nije ni čudo što na prijemnom ispitu prodje manje od 10% ATŠ–jaca.

Iskreno mrzim tzv. "elitne" gimnazije, koje svoj elitizam ispoljavaju ne kroz kvalitet nastave već kroz strogost ocenjivanja. To njihovim učenicima neopravdano spušta proseke i znatno ih hendikepira prilikom konkurisanja. Argument da takvi djaci treba da postignu vanserijske rezultate kroz sam ispit a ne kroz prosek, smatramo demagoškim i nerealnim. Izuzetak, svakako, čini Matematička gimnazija koja je zaista elitna i koja kvalitetno priprema svoje učenike.

Atmosfera sa naše godišnje izložbe u sali Društva arhitekata Beograda. U prvom planu nastavnica iz predmeta Slobodno crtanje Arh. Marija Ćurčić.

Medjutim, problemi leže i u samoj deci. Iz generacije u generaciju sve je prisutnija neka čudna nezainteresovanost i nemotivisanost polaznika koja traje sve do poslednje dve nedelje a tada se odjednom svi upaniče. Sem retkih izuzetaka, retko ko je tokom godine spreman da se odrekne svakodnevnih zadovoljstava, čestih rodjendana i noćnih provoda i potpuno posveti budućoj profesiji. Osim toga, ove godine se javio još jedan limitirajući faktor, a to je nevidjena SPOROST u svemu. Sporo se rade crteži, sporo rade zadaci, kasni se na časove, izostaje se... Hitro se samo bega na kraju časova; dok se okrenemo, kuća je već prazna. To se odrazilo i na ispit. Testovi nisu bili teški i sve smo to obradili, ali su bili obimni i valjalo je biti brz i efikasan. E pa, mnogi su se tu spetljali i zabrljali.

Da li možete da zamislite da se u školi spava na času? Razume se, ni u snu! Neka deca, medjutim, misle da je naš kurs nešto neobavezno i fakultativno, pa koriste termin za filmove koji su, verujte mi na reč, odlični da se lepo naspavaju za kasniji večernji provod. Ako mi ne verujete, pogledajte sledeće slike:

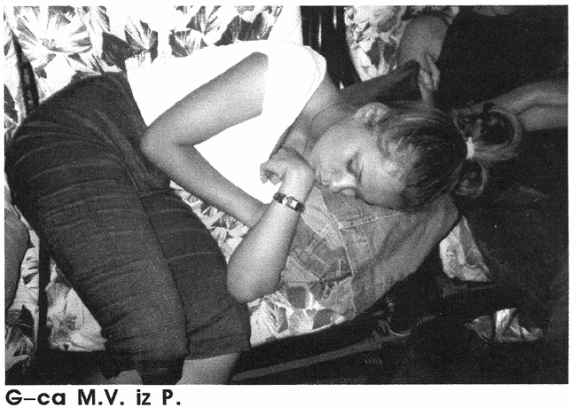

G–ca M.V. iz P.

Neindefikovana mlada dama

Tri usnule teško prepoznatljive gracije

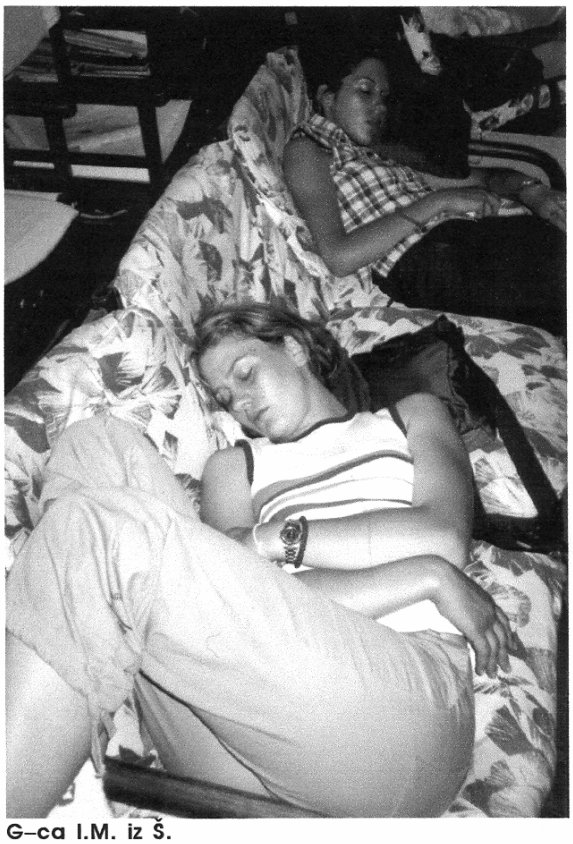

G–ca I.M. iz Š.

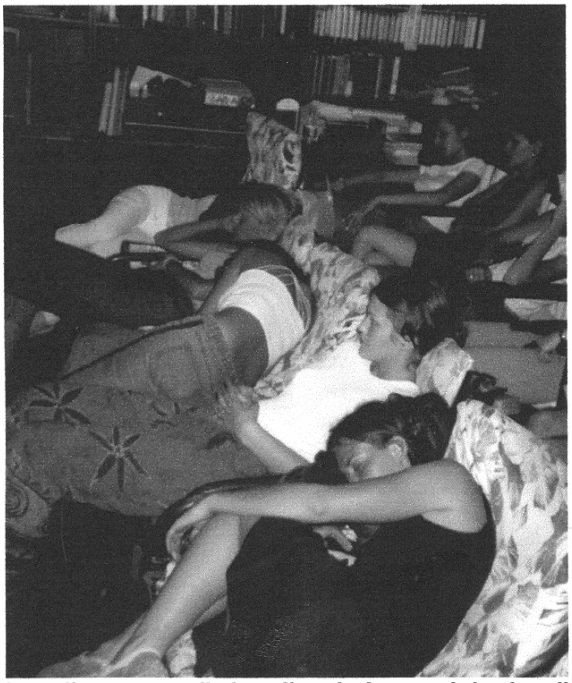

Izmedju uspavanih lepotica jedna malaksalo ali istrajno prati film. Ona se zove Vanja Otašević i ona je, razume se, POLOŽILA!

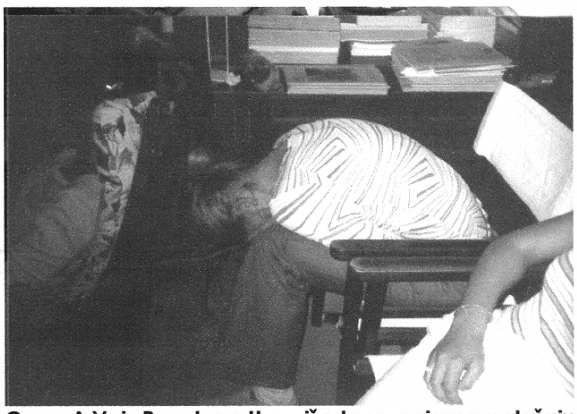

G–ca A.V. iz B. u Joga Upanišadapranajama položaju

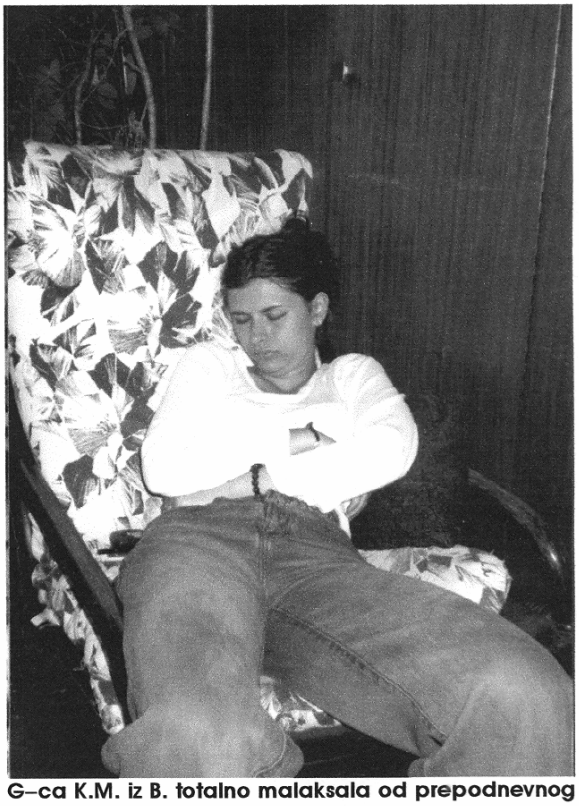

G–ca K.M. iz B. totalno malaksala od prepodnevnog crtanja, duboko je utonula u "objatije Morfeja".

Nadam se da vam je sada jasnije zbog čega ja prilikom prvih susreta uvek podvlačim da je naš kurs primeren samo za one najžilavije i najizdržljivije. Ako ste već toliko skloni spavanju, onda se to može organizovati daleko ugodnije i jeftinije kod svoje rodjene kuće. Na žalost, većina dece a još više njihovih ambicioznih roditelja sklono je precenjivanju dečjih skromnih snaga, a to im se kasnije može osvetiti.

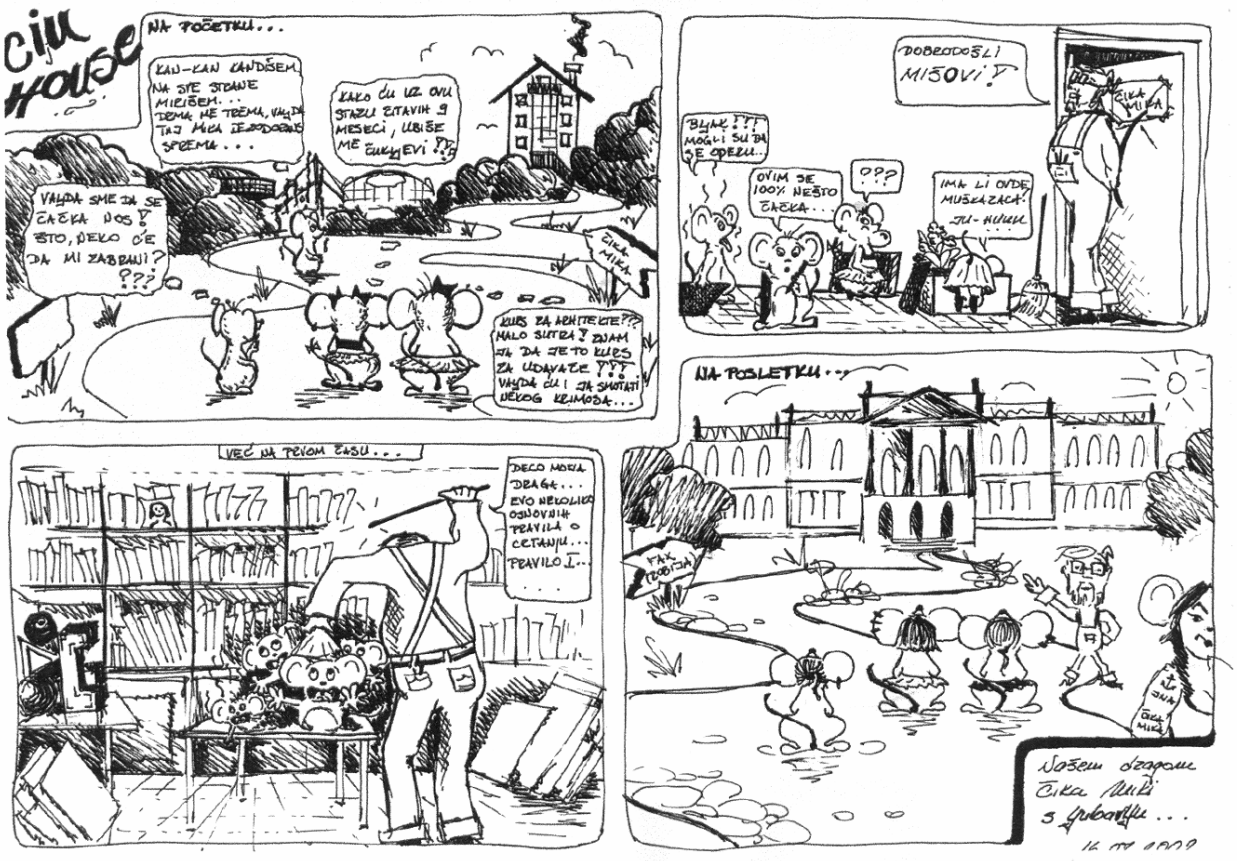

Napomena:

Da bi misteriozne i moglo bi se reći hermetičke poruke ovog naizgled naivnog stripa postale dostupne široj javnosti, potrebno je skrenuti pažnju na izvesne pedagoške po(r)uke našeg kursa i to:

1/ Energično smo insistirali na intenzivnom korišćenju sapuna i dezodoransa, zbog radi čega smo u toaletu uvek držali dva dezodoransa, muški i ženski i to u spreju (da bi se izbeglo razmenjivanje dlaka).

2/ Mladim damama je skrenuta pažnja da će, ako često nose one idiotske zašiljene srednjevekovne cipele, u dubokoj starosti (posle 30–te) dobiti grozne čukljeve koji će im znatno otežati kretanje, posebno uzbrdo.

3/ Cenjenim polaznicima je napomenuto da nekontrolisano čačkanje (tzv. trebljenje) nosa nije dostojno budućih arhitekata i uglednih gradjana ove zemlje.

4/ Izvestan broj mladih dama–potencijalnih udavača se ponašao kao da im na prvom mestu nije upis na fakultet, već traženje mladoženje u stilu one legendarne koke Priscile iz crtaća. Torokale su, pile kaficu po pola sata, planirale buduće akcije i trčkale do prodavnice. Čekajući da se mladoženje odnekud pojave, rešile su da po malko i crtkaju koliko da im prodje vreme. Vreme je i prolazilo, djuvegija niotkud a one su sve očajnije i bešnje crtale, dok zaista nisu procrtale kao besne. Onda je došlo vreme ispita, a one rešiše da izidju, sad šta je tu je, ako nema muževa dobra je i arhitektura. Izidjoše na ispit, glatko položiše i tek se sada nadjoše u čudu, šta će sada sa svojim životima? Kada sam im objasnio da će na prvoj godini sresti puno krasnih muškaraca, malo su se smirile i nacrtale mi za uspomenu ovaj lep strip na kome su same sebe predstavile kao male mišice, jer sam ih ja tako zvao iz milošte.

6/ A što se tiče onih batina sa slike, to lažu ne kao mišovi, već kao političari! Tačno je da su batine zaslužile ali ko bi, pobogu, mlatio tako slatku dečicu. To prepuštamo njihovim budućim muževima kojima sam Bog neka bude u pomoći...

Dosta priče, rezultate na videlo!

Dobro, de, evo i podataka o prolaznosti naših polaznika, svrstanih u tabele 1–7, pri čemu treba diferencirati dve kategorije uspeha: procenat upisanih i procenat onih koji su položili oba ispita, ali se nisu upisali zbog ukupnog slabog proseka. Iz Pregleda 1 se vidi da je upisano ukupno 67% naših polaznika, a da je oba ispita položilo 77%. To je nešto bolje nego prošle godine, kada se upisalo ukupno 65% naših polaznika, ali razlika nije spektakularna. Sve u svemu, nije loše ali nije ni onako kako bismo želeli.

Kao i prošle godine, odlični učenici su bili najuspešniji. Od odličnih upisalo se 84%, od vrlo dobrih 50%, dok su oni retki dobri eliminisani. Na žalost, medju eliminisanim odličnim djacima, nalazi se i jedna "Vukovka".

Kod gimnazijalaca upisano je 83% odličnih i 58% vrlo dobrih, dok kod dobrih nije bilo prolaznosti. Kod ono malo ATŠ–jaca (11% od ukupnog broja polaznika) svi odlični su upisani, a svi vrlo dobri eliminisani. O tome treba voditi računa prilikom upisa novih polaznika.

Muškarci su ove godine u proseku prošli bolje od devojaka, iako rezultati nisu sasvim ubedljivi zbog malog uzorka. Ove godine upisano je 86% momaka a nijedan nije eliminisan, dok je devojaka upisano 61%, 8% je ispod crte, a 31% eliminisano.

Tradicionalno slikanje ispred čuvenog topa kod Vojnog muzeja na Kalemegdanu, uz tople molitve da top nekim čudom opali i pobije celu ispitnu komisiju.

Pregled 6
Prolaznost po grupama

Kategorija uspeha	Procenti po grupama				
	A	B	C	D	E
Iz budžeta %	37	66	54	50	41
Samofinansirajućih %	27	17	–	17	17
Ukupno upisalo %	64	83	54	67	58
Ispod crte %	18	–	8	–	25
Ukupno položilo %	82	83	62	67	83
Eliminisano %	18	17	38	33	17

Polaznici našeg kursa su podeljeni na pet grupa. U grupama A i C su samo gimnazijalci, u grupama B i D pomešani gimnazijalci i ATŠ–jci, dok je grupa E rezervisana za polaznike iz unutrašnjosti.

Iz Pregleda 6 se vidi da je najveća prolaznost postignuta u grupi B (83%), dok su Grupe A(64%) i D(67%) relativno izjednačene. Grupa E je slabija sa prolaznošću od 58%, dok je na poslednjem mestu veoma nedisciplinovana grupa C, sa prolaznošću od samo 54%.

Pregled 7
Prosečne ocene na ispitima

Kategorija uspeha	Prosečne ocene na ispitima	
	Test	Crtanje
Iz budžeta	17.31	22.90
Samofinansirajući	14.48	16.50
Ispod crte	13.29	10.94
Eliminisani	8.45	12.19
Ukupno	14.32	18.09

Konačno, iz Pregleda 7 se vidi da su prosečne ocene bile bolje kod slobodnog crtanja nego kod testova. Imajući u vidu da su svi elementi testova kod nas bili veoma brižljivo obradjeni, može se zaključiti da je test bio zaista veoma obiman, ali i da su naši polaznici bili neuobičajeno spori. Takodje, pada u oči da kod ocenjivanja crteža nema nijedne maksimalne ocene, što je za broj od 539 kandidata praktično nemoguće i svedoči o aroganciji i pedagoškoj nekompetentnosti članova ispitne komisije. To je, medjutim, stara priča, koja potvrdjuje tezu da najosetljivije aktivnosti na Univerzitetu ipak moraju biti pod društvenom kontrolom.

Pregled 1 – Procenti prolaznosti po kategorijama za ceo tečaj

Uspeh u školi		Upisani (% ukupnog broja)			Nisu upisani (% ukupnog broja).		
Kategorija	%	Budžet	Samofinans.	Ukupno	Ispod crte	Eliminisani	Ukupno
Odlični	51%	37%	6%	43%	2%	6%	8%
Vrlo dobri	48%	13%	11%	24%	8%	16%	24%
Dobri	1%	–	–	–	–	1%	1%
Ukupno	100%	50%	17%	67%	10%	23%	33%
Koliko se upisalo ?		Upisano 67%			Nije upisano 33%		
Koliko ih je položilo ?		Položilo 77%				Nije položilo 23%	

Procenti se odnose na ukupan broj učenika na tečaju

Pregled 2 – Procenti prolaznosti po pojedinim kategorijama

Uspeh u školi		Upisani			Nisu upisani		
Kategorija	%	Budžet	Samofinans.	Ukupno	Ispod crte	Eliminisani	Ukupno
Odlični	100%	72%	12%	84%	3%	13%	16%
Vrlo dobri	100%	27%	23%	50%	27%	33%	50%
Dobri	100%	–	–	–	–	100%	100%

Procenti se odnose na ukupan broj učenika po pojedinim kategorijama uspeha na tečaju

Pregled 3 – Procenti prolaznosti gimnazijalaca

Uspeh u školi		Upisani			Nisu upisani		
Kategorija	%	Budžet	Samofinas.	Ukupno	Ispod crte	Eliminisani	Ukupno
Odlični	100%	69%	14%	83%	3%	14%	17%
Vrlo dobri	100%	31%	27%	58%	19%	23%	42%
Dobri	100%	–	–	–	–	100%	100%

Procenti su izraženi u odnosu na ukupan broj gimnazijalaca na tečaju

Pregled 4 – Procenti prolaznosti učenika iz ATŠ–a

Uspeh u školi		Upisani			Nisu upisani		
Kategorija	%	Budžet	Samofinans.	Ukupno	Ispod crte	Eliminisani	Ukupno
Odlični	100%	100%	–	100%	–	–	–
Vrlo dobri	100%	–	–	–	–	100%	100%
Dobri	100%	–	–	–	–		

Procenti su izraženi u odnosu na ukupan broj učenika iz ATŠ–a na tečaju

Pregled 5 – Procenti prolaznosti prema polu

Pol		Upisani			Nisu upisani		
Kategorija	%	Budžet	Samofinans.	Ukupno	Ispod crte	Eliminisani	Ukupno
Muški	100%	64%	22%	86%	14%	–	14%
Ženski	100%	45%	16%	61%	8%	31%	39%

Procenti su izraženi posebno u odnosu na ukupan broj muškaraca, a posebno na broj devojaka

Napomena:
Pri rasmatranju ovih procenata treba imati u vidu da je u generaciji 2001/2002 procenat muškaraca iznosio samo 22% od ukupnog broja polaznika.

SALON JE BIO, A NA SALONU...

"Vašar je bio; a na vašaru,
Sablje, pištolji, arapski at,
Tuniske kape, srebro i zlato,
Mletačka svila, ženevski sat..."
(Djura Jakšić: "Otac i sin")

Ono što je kod nas za opismenjene Sajam knjiga, ono što je za džibere Salon automobila, to je za arhitekte tradicionalni Salon arhitekture koji se po pravllu održava u Muzeju primenjene umetnosti. Ovogodišnji XXIV. salon održan u periodu maj/juni 2002, okupio je oko 120 izlagača, što je u ovim teškim vremenima skoro nezamisljivo. Ama, ko god je nešto imao, doleteo je da to prikaže bilo da je izvedeno ili tek nabačeno na papir i, nećete mi verovati, bilo je dosta veoma kvalitetnih radova.

Na otvaranju Salona, bilo je prisutno trostruko više ljudi nego što je kapacitet prostora dozvoljao, svi su u groznoj vrućini štini disali na škrge, ali niko nije odustajao. Svima je bilo stalo da vide eksponate i prijatelje u živo, kao i da budu vidjeni. Bilo je i matoraca i srednjaka i omladine. Zaista je bilo lepo što je Salon širom otvorio vrata studentima svih arhitektonskih fakulteta u zemlji, koji su tu priliku bogato iskoristili. Posebno me raduje što je medju mladima bilo mnogo mojih bivših učenika. od kojih su neki još studenti, a neki arhitekti koji su na putu sticanja zapažene afirmacije.

Kao što ćete videti iz sledećeg priloga koji je za katalog Salona napisao naš ugledni istoričar arhitekture Dr. Zoran Manević, a koji je posvećen istorijatu Salona, nekada davno, Salon je bio ekskluzivna institucija namenjena prvenstveno izlaganju i promociji osnivača, osam velikih beogradskih biroa. Tu je bila prisutna i težnja da se ovi osnivači oslobode kišobrana autoritarnih i dominantnih arhitektonskih institucija kao što su Arhitektonski fakultet u Beogradu i Društvo arhitekata. Medjutim, tokom vremena, malo po malo ta ekskluzivnost se istopila, Salon se otvorio i pretvorio u jedno sveopšte arhitektonsko slavlje pristupačno (uz razumljivu simboličnu nadoknadu) svim kvalitetnim radovima i izlagačima. Moram priznati da mi takav koncept više odgovara od nekog zatvorenog elitističkog kluba u kome se članstvo skupo plaća ili je nedostupno.

Ako je možda ranije i bilo nekih nedoumica, povratak jednog od nekadašnjih inicijatora osnivanja Salona Dr. Zorana Manevića na mesto predsednika Saveta Salona meni lično vraća poverenje u ovu instituciju. Dr. Manević, iako idejni tvorac Salona, bio je u svoje vreme žrtvovan u jednoj od ružnih igara interesa i udaljen iz ovih aktivnosti. Nadamo se da su ova vremena iza nas i da će Salon ubuduće kao i ove godine ostati u funkciji promocije čistog kvaliteta.

U ovom broju, publikujemo tekst o istorijatu Salona od Dr. Zorana Manevića, a zatim, takodje iz kataloga, tekst Mr. Ljiljane Miletić Abramović, kustosa MPU i člana Saveta o dostignućima samog XXIV. Salona. Nakon toga ćemo prikazati nagradjene radove, kao i neke radove naših bivših učenika. Trudićemo se, takodje, da u sledećim brojevima prikažemo i neke druge nenagradjene projekte sa ovogodišnjeg Salona i tako zaokružimo sliku o našem najnovijem arhitektonskom stvaralaštvu.

Posebno zabrinjava mali broj realizovanih objekata. Na Salonu dominiraju projekti, što svedoči da je ova nesrećna zemlja još uvek u dubokom čabru. S druge strane, zainteresovanost za arhitekturu uopšte ne jenjava kao što bi se moglo pretpostaviti. Za studije arhitekture već duže vreme svake godine konkuriše oko 550 zainteresovanih kandidata, a žalost onih (ne)srećnika koji nisu primljeni ne može se racionalno objasniti. Reklo bi se da su pragovi uništivosti ljudskog duha daleko niži od pretpostavljenih. Kao da se tope granice izmedju opipljivog i virtuelnog a Salon, uz pomoć sve savršenijih tehnika prezentacije, pruža stvaraocima iluziju slobodnog stvaralaštva, oslobodjenog od sirotinje, birokratije i nepismenih investitora. Salon je divno, prijateljsko i bajkovito mesto, gde se arhitekta za trenutak oslobadja frustracija i oseća pravim stvaraocem. Iz terapeutskih razloga Salon bi trebalo da traje 12 meseci godišnje...

KAKO JE RODJEN SALON ARHITEKTURE

Dr. Zoran Manević, dipl.ing.arh.
Viši naučni saradnik

U dve reči: Salon arhitekture je rođen tako što sam se (1974) dosetio da svi imaju neke godišnje manifestacije, festivale, izložbe, osim arhitekata. Sa tom idejom otišao sam do Jevte Jevtovića, tadašnjeg direktora Muzeja primenjene umetnosti, i on mi je predložio da nas dvojica, u njegovom Muzeju, osnujemo Salon arhitekture. Dve godine kasnije (1976) Jevta Jevtović me je diskretno zamolio da se "skrajnem", i tako "skrajnut", mlad i bespomoćan, mogao sam samo da se nadam nekoj novoj perspektivnoj ideji i novom blagonaklonom zaštitniku.

Nije nikakva tajna da su mladi naklonjeni perspektivama, a stariji retrospektivama. Mladi bi da u perspektivi sagledaju puteve kako da ostvare svoja zamišljena dela, a stariji bi da u retrospektivi objasne sa kakvim su se sve nevoljama borili da bi svoja dela ostvarili. Sa Salonom arhitekture prošao sam kroz obe faze, i to je lični motiv za nastanak ovog teksta.

Postoji i opštiji, stručni motiv. Kakogod procenjivali značaj Salona u našoj arhitektonskoj kulturi, tokom poslednje četvrtine dvadesetog veka, tog značaja je nesumnjivo bilo. Ne samo da su se nove generacije arhitekata najčešće prvi put pojavljivale na Salonu, nego su i nagrade Salona, polemike povodom njihovih dodeljivanja, u izvesnoj meri potiskivali ocene koje su o stručnim i umetničkim kvalitetima arhitekata, usmenim sistemom komunikacija ili uz pomoć "usmerenih" nagrađivanja, izricali tradicionalni centri za promociju arhitektonskih vrednosti, Arhitektonski fakultet ili Savez arhitekata.

Kako je, i zašto je, uspelo osnivanje Salona arhitekture? Postoji više različitih vidjenja učesnika u tome činu, kao i kada je reč o bilo kom drugom događaju iz prošlosti. Arhitekta i novinar Radio Beograda Snežana Ristić godinama je tvrdila kako se Salon rodio sam od sebe, kako ga je "izmislio" kolektiv Muzeja primenjene umetnosti itd. itd. Zahvaljujući jednoj, ne tako davnoj, žestokoj polemici učesnika u osnivanju Salona, Aleksandra Milenkovića i Mihajla Mitrovića, vidjenja samog čina osnivanja Salona su se donekle približila istini. Aleksandar Milenković je u drugom broju časopisa "Arhitektura i urbanizam" za 1995. godinu, u tekstu pod naslovom "Dve decenije Salona arhitekture", precizno opisao sled inicijalnih događaja i ulogu inicijatora, ali je glavni predmet polemike, ulogu ostalih aktera u osnivanju Salona, pa i sopstvenu ulogu, ostavio zamagljenom i nejasnom. Čak je u polemičkom žaru, u želji da protivniku u polemici do kraja umanji ulogu i značaj, Mitrovićev "Projektbiro" naveo kao poslednji od osam arhitektonskih kolektiva – osnivača.

Vratimo se u rane sedamdesete godine. Arhitektonska scena bila je temeljno i, činilo se, nepromenljivo definisana, tačno se znalo ko je u centru a ko po strani, ko je prvak a ko anonimni horista među srpskim arhitektima. S druge strane, brojni talentovani arhitekti nisu imali nikakvog pristupa centrima za promociju, Arhitektonskom fakultetu ili Predsedništvu SAS-a i DAB-a. Situacija se činila sličnom onoj iz kasnih dvadesetih godina, kada su se mladi talenti, Milan Zloković, Branislav Kojić, Jan Dubovi i Dušan Babić, našli pred neprobojnim zidom etabliranih ruskih akademičara ili malobrojnih domaćih arhitekata koji su preživeli Prvi svetski rat. Otuda je donekle tačno da je naziv "Salon arhitekture" potekao iz tih kasnih dvadesetih godina, iz "ko-

panja po materijalima iz naše arhitektonske prošlosti", kako to pomalo pežorativno navodi Milenković u pomenutom polemičkom tekstu, ali su stvarni razlozi za rekonstrukciju institucije Salona, ipak, bili daleko složeniji od prostog kopiranja jedne sentimentalne poruke.

I Muzej primenjene umetnosti, i arhitektonska struka, imali su puno razloga da početkom sedamdesetih godina udruže svoje napore. Samoupravljanje preduzećima u to doba, kao osnova društvenog sistema, bilo je u punom zamahu, i to je stvaralo privid demokratičnosti, nezavisnosti od političkih centara moći. Ustanovama u kulturi bilo je savetovano da se "povežu sa privredom" po ugledu na zapadnjačke modele. Ali dok su na Zapadu, i u to vreme, i kasnije, ustanove u kulturi direktno ugovarale svoje odnose sa vlasnicima privatnih firmi, u našoj sredini bilo je neophodno formirati "interesnu zajednicu", društveno telo koje je bilo izuzetno osetljivo na sve signale iz raznovrsnih "centara moći", i stručnih i političkih. Naivno je bilo moje uverenje (mladost je uvek naivna) da se bar stručni "centri moći", ako ne i politički, u doba samoupravne demokratije mogu trajno ignorisati. Uprkos toj naivnosti, ili upravo zahvaljujući njoj, potreba za nezavisnim delovanjem iskazivala se u tako snažnom obliku, da se grupa "zaverenika" (kako je inicijatora i njegove istomišljenike ubrzo nazvao Jevta Jevtović) prilično brzo, bez mnogo premišljanja, odlučila na jedan do tada nezamislivi korak, da bez blago-slova Arhitektonskog fakulteta ili SAS-a organizuje novi promotivni arhitektonski centar.

Prvi među "zaverenicima" bili su Vladimir Blažin i sada, na žalost, već pokojni Petar Petrović. Oni su nasledili biro "Arhitekt" od Ljubiše Dragića i početkom sedamdesetih godina već su za sobom imali nekoliko značajnih dela, projekata i objekata. U birou su negovali intimnu atmosferu, prijateljske odnose, punu toleranciju. Blažin je bio angažovan i u Društvu arhitekata Beograda, pa samim tim blizak jednom od "centara moći", ali je Petrović bio potpuno nezavisni stvaralac, pun snage, maštovita ličnost. U poslovnom smislu bili su, dakle, komplementarni, mada nikada nisu zajednički potpisivali dela, međusobno poštujući integritet stvaraoca. Bez truni premišljanja, oni su bili prvi koji su prihvatili ideju o osnivanju Salona arhitekture.

Sledeći sagovornik inicijatora osnivanja Salona bio je Mihajlo Mitrović. Početkom sedamdesetih godina Mitrović je već važio za ličnost prvoga reda, ali ga je druženje sa Bogdanom Bogdanovićem i novinarom Miodragom Maksimovićem udaljavalo od Fakulteta i SAS-a. Mitrović se ni na koji način ne bi mogao uvrstiti među "zaverenike", ali kao ni Jevta Jevtović, nikada nije bio pokloničkí odan stručnim "centrima moći". Mitrović i Jevtović su bili angažovani u Kulturnoj zajednici Beograda, otuda su imali bliske poglede, i Mitrovićev uticaj na donošenje odluke o osnivanju Salona arhitekture morao je biti od uvećanog značaja u odnosu na ostale učesnike.

Najveći, najbrojniji, najkvalitetniji arhitektonski kolektiv bio je u to vreme, pa i danas, "Energoprojekt". Milica Šterić je ličnu afirmaciju doživela već krajem pedesetih godina, kao organizator ekipa koje su pobedile na međunarodnim konkursima, ili kao autor zgrade "Energoprojekta" u Brankovoj ulici (1960), ali su njene ambicije početkom sedamdesetih bile u pravom smislu reči pedagoške, gotovo roditeljske: htela je da bitno doprinese stručnoj afirmaciji "svojih beba" (u to vreme su bile popularne "Bejzijeve bebe" iz fudbalskog kluba "Mančester Junajted") i nije žalila ni ličnog angažovanja, ni materijalnih sredstava, da se omogući Bojoviću, Kekoviću, bračnom paru Bakić da se u stručnoj javnosti prikaže i afirmiše njihovo delo. Uglješa Bogunović je, kao i Mitrović, bio blizak medijima, više po rođačkoj liniji, kao novopridošli član porodice Ribnikar, ali i po stručnoj liniji, kao projektant televizijskih tornjeva, ili autor zapaženih, pomalo lirski intoniranih tekstova. Bogunović je negovao boemski lik, već je bio angažovan u preuređenju Skadarlije. Nije se znalo gde prestaje njegov zvanični a počinje nezvanični angažman. Ni on, ni Slobodan Lale

Janjić, nisu bili preterano zainteresovani za osnivanje Salona, ali su podržavali sve aktivnosti koje bi mogle da pluralizuju arhitektonsku scenu i oslobode je nepriko-snovenih autoriteta.

"Srbija" je bila mali biro, zaostao iz vremena kada je Jozef Kortus bio jedan od urbani-stičkih bosova, kao i Partonjić ili Ostojić. Upravljawe "Srbijom" nasledio je početkom sedamdesetih godina Miloš Bojović, koji se oslanjao na kadrove sa Arhitektonskog, ali i Gradjevinskog fakulteta (Milorad Pantović, Milorad Ivković). Bojović je i sam pokazivao značajan projektantski interes i talenat, nje-gov projekat Robne kuće u Doboju bio je veoma zapažen. I iz ličnih, prijateljskih motiva, i iz stručnih motiva, Bojović i njegova "Srbija" bez ikakvog oklevanja su uzeli učešća u projektu osnivanja Salona arhitekture.

"Arhitektura i urbanizam" je bio veliki biro, sa razgranatim poslovima u inostranstvu i ambicijama da se približi naizgled nedo-stižnom "Energoprojektu". Vodio ga je Kre-šimir Martinković, ličnost naklonjena biznisu, tehničkoj regulativi, komorama, daleko više nego umetnosti. U njegovom birou postojalo je, međutim, duhovno jezgro, čiji je stožer bio Aleksandar Jermolenko. Lako je pretpo-staviti da je upravo uticaj Jermolenka bio presudan u donošenju odluke o pristupanju ovog velikog biroa Salonu.

Nasuprot velikim ambicijama Krešimira Martinkovića i njegovog biroa, prilično ne-organizovani "Beograd projekt" se nalazio u dubokoj krizi. Stari direktor, Branko Bon, sa nekoliko preostalih saradnika, nije više imao snage da izdrži troškove poslovanja. Novi direktor "Beograd projekta", tada mladi i preduzimljivi Milomir Jovašević, okupio je talentovane "povratnike" iz Pariza, Miloša Konstantinovića, Dimitrija Ivančevića, ali i grupu buntovnih mladih urbanista, Mišu Davida, Vladimira Macuru, koji su nekoliko godina kasnije, secesijom iz "Beograd projekta" osnovali proslavljeni CEP. Jova-šević je u osnivanje Salona ušao sa istom onom nejasno usmerenom energijom sa kojom je primao ljude na posao: učinilo mu se da to može biti samo od koristi nužno promenjenom imidžu firme.

Zaista poslednji u nizu osnivača bio je Teh-nički biro fakulteta Beogradskog univer-ziteta, kako se zvanično i rogobatno zvala firma koju je osnovao nekadašnji omladinski kadrovik, violentni Milivoje Žugić. Bio je to prototip današnjeg biznismena: ekstremno grub u odnosima sa potčinjenima, precizan u odlukama, ćutljiv u kontaktu sa nepo-znatima. Već u ranim sedamdesetim godi-nama on je osećao izvesnu potrebu za kulturnim marketingom i to je bio razlog da prihvati ideju o osnivanju Salona arhitekture. U njegovom birou bila je zaposlena Zorana Stojnić (kasnije Šerbanović), bilo je i nekoliko talentovanih mladih arhitekata, Stanko Matović, Slobodan Ristić, Ninoslav Janković. U njegovom birou našao se i Aleksandar Milenković, koga je Žugić predstavio kao "čoveka koji piše nešto po novinama" i ponudio kao "oficira za vezu" sa ostalim osnivačima Salona. Otuda se Milenković kasnije našao u upravnim organima Salona.

Tako je krug "zaverenika" bio zatvoren i Sa-lon arhitekture zvanično osnovan, kao "radna zajednica Muzeja i arhitektonskih organizacija", aprila 1974 godine, bez predstavnika Arhitektonskog fakulteta i Saveza arhitekata Srbije. I iduće 1975. godine održan je Salon u istom sastavu, uz pristupanje "Centroprojekta".

A tada je iz "centara moći" zagrmelo iz svih raspoloživih orudja. Vreme je bilo takvo, de-mokratija je bila "društveno kontrolisana" preko izabranih predstavnika, i "zaverenici" su morali da pognu glavu, da se utope u opštu arhitektonsku produkciju – ili nestanu sa scene. Neki su izabrali prvo rešenje, neki drugo. Već nakon nekoliko godina, razbijen je ekskluzivitet osnivača, Salon arhitekture postao je manifestacija opšteg karaktera, u kojoj se više ne prepoznaju ni biroi – osnivači ni autori – osnivači. Postala je to prava arhitektonska fešta, slavlje u kome dominira arhitektonska omladina, i ovakav karakter Salon arhitekture zadržao je do danas.

DVADESET ČETVRTI SALON ARHITEKTURE

Tekst: Mr. Ljiljana Miletić Abramović

Dvadeset četvrti Salon arhitekture Muzeja primenjene umetnosti održava se u drugoj godini XXI veka i pokazuje da duh sredine često nije u skladu s konvencijom merenja vremena. Arhitektonaka scena Srbije još uvek odslikava sve znake i osobine društvenih potresa koji su se desili na ovom području tokom devedestih godina. Civilizacijsko iskliznuće i regresija proistekli iz nesposobnosti srpskog društva da razume planetarni istorijski trenutak poremetili su skalu vrednosti. Novonastali haos života, misli i duha pojačan ratnom pometnjom ostavio je traga i u arhitekturi kao jednoj od temeljnih civilizacijskih disciplina u kojoj se duhovne, materijalne i socijalne težnje nekog društva najočiglednije odražavaju i s najdugotrajnijim posledicama. To je pojačano i kompleksnošću arhitektonskog stvaranja, samom biti arhitekture, gde su podjednako važne veze sa autorskom osobenošću stvaraoca kao i vezanost sa investitorom i korisnikom arhitektonskog dela.

Koliko Salon, kao najveća manifestacija arhitektonske struke, pruža mogućnost sagledavanja i komparacije arhitektonske misli i stvarnog stanja arhitekture i graditeljskog proseka u Beogradu, Srbiji i Crnoj Gori, koliko može biti nagoveštaj bolje arhitektonske budućnosti uprkos tome što nemamo drugog prostora, druge škole i drugih arhitekata? Salon arhitekture tokom svih godina postojanja na prvom nivou svoje pojavnosti svakako ostvaruje osnovni cilj u smislu prezentacije stvaralačkih dostignuća u poslednjoj ili nekoliko poslednjih godina najnovije arhitektonske produkcije. Kulturološki značaj i umetnički dometi mogu se pratiti tek s nivoa vremenske distance i ozbiljnih analiza i komparacija u okviru naučne metodologije istorije arhitekture. U tom kontekstu i razmatranje dostignuća ovogodišnjeg Salona arhitekture zahteva istorijsku perspektivu. Medjutim, neke njegove osnovne karakteristike mogu se odmah uočiti. Na prvi pogled očigledna je tradicionalna velika zainteresovanost arhitekata da učestvuju na ovoj manifestaciji koja ima svojevrsnu magiju u arhitektonskim krugovima. Broj prijavljenih učesnika koji prelazi broj od sto dvadeset autora dokazuje tezu da se Salon doživljava kao jedinstven i prvorazedan profesionalni dogadjjaj, svojevrsna smotra arhitektonskih radova, popularan u arhitektonskim krugovima. Motivi učesnika se kreću na širokoj skali – od jednostavne želje da se javnosti pokažu dometi svoga rada, preko mogućnosti komparacije s delima drugih kolega, do osećanja časti i odgovornosti što se učestvuje na Salonu ali i kao prilika za poželjnu referencu.

Na idejnom planu uočava se višeslojnost situacije gde su tendencije sa svetske arhitektonske scene nedovoljno asimilovane i imaju tek fragmentarnog odraza u srpskoj arhitekturi i prepliću se s lokalnim senzibilitetom. Paradoksalno kao ravnopravna dimenzija, uzrokovana kompjuterskim načinom projektovanja, uvodi se kategorija virtuelnog sveta i prostora koja stvara dihotomiju realnog i virtuelnog. Ovakav vid prezentacije arhitektonskih dela uzrokuje potrebu za novim estetskim iščitavanjem.

Jasni duh novog doba doneće generacije koje se formiraju, a koje su rodjene sedamdesetih i osamdesetih godina prošlog veka.

Kada je o arhitektima reč, dvadeset četvrti Salon arhitekture u Muzeju primenjene umetnosti karakteriše generacijska smena, u znaku je mladih arhitekata, rodjenih kasnih šezdesetih i ranih sedamdesetih godina, koji u zamahu mladalačkog i stručnog zanosa stupaju na arhitektonsku scenu donoseći novi senzibilitet. Istovremeno su vrlo prisutni i već afirmisani arhitekti, generacijski pripadajući pedesetim i šezdesetim godinama, koji u punoj stvaralačkoj zrelosti realizuju svoj kreativni izraz. Osvedočeni arhitektonski autoriteti učestvuju u manjem broju.

Tematski sadržaj izloženih dela obuhvata kompleksnu pojavnost arhitektonskog i graditeljskog sveta od urbanizma, arhitekture, enterijera, rekonstrukcije. Urbanizam je zastupljen u znatno manjem obimu i otkriva slabu produkciju u ovoj oblasti koja je prisutna više na programskom nivou ili u rešavanju manjih urbanističkih tema. Većina prezentovanih radova iz urbanizma su pobednici medjunarodnih konkursa. Generalni urbanistički plan, koji se radi u Urbanističkom zavodu grada Beograda, nije našao svoju prezentaciju na Salonu.

U oblasti arhitekture primetno je nastavljanje trendova započetih kasnih osamdesetih i devedesetih godina kada velike teme i investicije kod nas posustaju a svetsko iskustvo kasnomoderne i postmoderne u arhitektonski vidokrug vraća manje urbane teme, istorijski grad, ulicu, kuću. I na ovogodišnjem Salonu arhitekture stambena problematika je zastupljena u sklopu rešavanja manjih gradskih ambijenata, interpolacija, pojedinačnih stambenih zgrada nevelike spratnosti i gabarita. Skladne forme, fini detalji, smireni izraz dominiraju u stambenim objektima Ilje Mikitišina i Lazara Kuzmanova, Ognjena Djurovića, Miroslave Petrović–Balubdzić, Stevana Mićića, Milutina Geca, Branislava Stojanovića. Tema luksuzne privatne kuće, dugo zabranjena i zanemarivana u socijalističkoj produkciji masovne stambene izgradnje, postala je tokom protekle decenije legitimni elemenat srpske arhitekture i sasvim je osvojila arhitektonsku scenu o čemu svedoči i nekoliko zanimljivih rešenja inspirisanih duhom medjuratne moderne arhitekture (Aleksandar Spajić, Zoran Abadić, Zoran Lazović). Kao uspelu varijaciju teme luksuzne privatne kuće beležimo i kuće u nizu Jugoslava Janjića i Goranke Trivanović u Topčideru. Takodje je vrlo prisutna i reafirmacija gradske palate, započeta ranih devedesetih godina sa sjajnim primerima dve reprezentativne palate – "Progresa" arh. Miodraga Mirko–vića i "Kristala" S. Krunića i M. Rajevića u Knez Mihailovoj ulici, koja sada dobija novu postmodernističku varijantu u duhu neomodernizma i "High–Tech" tehnologije (nekoliko rešenja sa konkursa za zgradu Novosadske banke). Kvalitetom i značajem kao jedan od graditeljskih poduhvata ostvarenih u devetoj deceniji XX veka izdvaja se Sportski centar "Millennium" u Vršcu arhitekte Petra Arsića autora koji poslednjih nekoliko godina dostiže svoj kreativni uzlet.

Uklapanje u kontekst, interpolacija, reafirmacija i transpozicija klasičnog arhitektonskog jezika dobili su solidnu potvrdu u nekoliko zanimljivih rešenja – Ilje Mikitišina i Lazara Kuzmanova, kao i Mustafe Musića. Prezentacija rekonstrukcije Palate Narodne skupštine u realizaciji arhitekata Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda zahteva posebno kritičko sagledavanje, vrednovanje kao i polemiku o primenjenim konzervatosko restauratorskom postupku.

Kao posebna tema izdvaja se arhitektura sakralnih objekata. Izložena dela uglavnom ostaju na nivou kanonskih predložaka male umetničke ubedljivosti. Jedino delo memorijalne arhitekture, kompleks groblja "Orlovača" arhitekte Mirjane Lukić, u svom rešenju odslikava složeni pogled autora na ovu suptilnu temu.

Osobene inspiracije su i dela grupe studenata Prištinskog Univerziteta. U tom smislu i ostali studentski radovi (zastupljeno je 25 radova), unose nove poglede i novi senzibilitet na idejnom planu arhitekture.

Nekoliko radova iz oblasti uredjenja parkovskih ansambala (autorski tim – Aleksandar Bobić, Božidar Ljeskić, Miloš Antonijević) unose vrtnu arhitekturu u vidokrug srpske arhitekture kao veliku inspiraciju arhitekture prethodnih istorijskih stilskih perioda ali i danas vrlo prisutnu u razvijenom svetu.

Na XXIV. Salonu arhitekture enterijer kao posebna vrsta arhitektonskih radova zastupljen je u vrlo velikom broju. Objašnjenje za to može se naći u lakšoj realizaciji enterijera kao manje forme. Zastupljene su sve vrste enterijera od privatnih stambenih jedinica, preko poslovnih prostora, raznih vrsta prodavnica i butika do kafića i ugostiteljskih lokala. U stilskom pogledu takodje je zastupljena široka skala rešenja od klasičnog pristupa do ultra savremenog senzibiliteta "sajber" generacije, jakog kolorita i dramatičnih poteza. Kvalitetom i snažnim ličnim stilom izdvaja se rad Jelene Ivanović Vojvodić.

Za procenjivanje arhitektonske situacije, koja se može sagledati na Salonu arhitekture, indikativna je velika brojčana zastupljenost projekata u odnosu na realizaciju. I u ovoj kategoriji kvalitetom se nameće nekoliko rešenja kao što je Opservatorija budućnosti autorskog tima Miloš Antonijević, Aleksandar Bobić, Zoran Lazović i Danka Rogić. U krug inventivnih rešenja mogu se ubrojati i projekti Predraga .M. Janića, Veljka Mladenovića, Danijele Nedeljković i Nenada Katića.

Kao glavna stilska tendencija primetna je reinterpretacija i inspiracija medjuratnom modernom u obliku neomodernizama zasnovanog na nedefinisanoj klasnoj strukturi društva i ideologije. Značajan je iskorak senzibiliteta mladih u pravcu "High–Tech"–a i virtuelnog. Takodje se nameću i pojedinačne stilske autorske poetike – snažna ekspresionistička crta autorskog tima Dejan Miljković, Jovan Mitrović i Branko Pavić iščitava se u enterijeru prodavnice cipela "Joshua" u Čika Ljubinoj ulici. Rafiniranost "total dizajna" autorskog para Todorović u rešenju "Brand Shop"–a nagoveštava novu sofisticiranu dimenziju i leksiku u njihovom delu. Osvedočena jednostavnost elegantnih rešenja arhitekte Musića unosi dah otmenosti i visokog stila u Salon arhitekture. Svežinom kreativnog izraza nametnuli su se radovi autorskog tima iz Novog Sada Ilje Mikitišina i Lazara Kuzmanova. Istovremeno se jasno profiliše i niška škola dizajna i arhitekture, vidljiva od studentskih radova, preko projekta Doma niških arhitekata Aleksandra Dj. Kekovića do osobenog enterijerskog stila koji najviše oličava delo Saše Budjevca. Izdvaja se i koncizni, sigurni stil Gorana Vojvodića kako u enterijeru tako i u arhitekturi dve dedinjske vile. Hedonistički, barokni pogled na svet sa obiljem oblika i boja, na radost korisnika, karakteriše radove proverenog autora Nebojše Krstića.

Takodje se zapaža pojava angažovanja naših arhitekata u Rusiji gde osvajaju rusko graditeljsko tržište slično kao što su ruski arhitekti izmedju dva svetska rata osvojili naše, izgradivši najmonumentalnije beogradske palate.

Na posebnom plakatu "Crna tačka sive zone srpske arhitekture" istaknuta je u negativnom kontekstu devastacija graditeljskog nasledja. Kao primer unakažnja navedena je zgrada Dečije klinike Milana Zlokovića, jedno od remek dela srpske moderne arhitekture.

Pokazaće se i realno je očekivati da rasprava o ovogodišnjem Salonu kao manifestaciji može polaziti s različitih pozicija i vizura. Dometi rasprave mogu biti takodje različiti – važni za profesionalce zavisno od njihovih očekivanja i plasmana, neobavezni ili edukativni za interes investitora, dok za širu javnost ostaju u većoj meri elitni i zatvoreni. Ambicija organizatora ovogodišnjeg dvadeset četvrtog Salona bila je i u nastojanju da se kroz pokrenute teme u okviru pratećih programa iz oblasti arhitekture, urbanizma, publicistike, istoriografije i vrednovanja pokaže ozbiljna namera da Salon arhitekture u okviru Odseka arhitekture u Muzeju primenjene umetnosti postane važan centar sagledavanja i proučavanja savremene arhitekture.

ODLUKE ŽIRIA XXIV. SALONA ARHITEKTURE

Žiri je radio u sledećem sastavu:
Mihailo Mitrović, d.i.a.
Mario Jobst, d.i.a.
Zoran Djordjević, d.i.a.
Branka Tmušić Stojanović, d.i.a.
Marina Nešković, d.i.a.

Dodeljena je glavna nagrada XXIV Salona arhitekture, novoustanovljeni Grand Prix Salona arhitekture i 11 posebnih priznanja.

Grand Prix

Salona arhitekture dodeljen je

- Petru Arsiću za Centar "Millennium" u Vršcu

Posebna priznanja:

Oblast arhitekture:

- Branislav Stojanović za stambeni objekat u Banjaluci. Ovo priznanje istaknuto je kao rad van teritorije Jugoslavije.
- Vladan Nikolić za Umetničku galeriju u Uzbekistanu u kategoriji projekata.
- Veljko Mladenović za Upravnu zgradu G.P."Napred" u kategoriji projekata
- Aleksandar Djokić za Stambeni blok u Lješkoj ul. kao rad koji predstavlja sintezu arhitekture i umetnosti.

Oblast rekonstrukcije i zaštite graditeljskog nasledja

- Svetlana Ivančević za Palatu Narodne skupštine
- Dragana Aćimović za Zvonik na trgu Hercega Stjepana u Herceg Novom
- Ilja Mikitišin i Lazar Kuzmanov za Interpolaziju u istorijskoj gradskoj zoni centra Novog Sada.

Oblast urbanizma

- Dimitrije Mladenović, Petar Arsić i Vladan Djokić za aktiviranje i revitalizaciju Ostrva Kempa Parnicka u Šćećinu u Poljskoj
- Ana Nikezić, Zoran Nikezić i Zlatko Zivlak za "Marinu Dorćol Tanas".

Oblast Enterijera

- Goran Vojvodić i Bratislav Milojević za Francuski kulturni centar u Beogradu
- Dejan Miljković, Jovan Mitrović i Branko Pavić za prodavnicu cipela "Joshua" u Čika Ljubinoj ulici u Beogradu

Oblast studentskih radova

- Milan Antić za Projekat kuće na selu

* * *

Žiri za publicistiku XXIV Salona arhitekture

u sastavu:
Mr. Marta Vukotić
Dr. Dimitrije Mladenović
Mr. Radivoje Dinulović

dodelio je

Nagradu za publicistiku

- Bojanu Kovačeviću

Priznanja

- Andreji Markušu i Branku Peraku

* * *

Nagrade ULUPUDS–a

su dobili

- Oliver Stanković i Dragana Stevanović za enterijer
- Miloš Antonijević, Aleksandar Bobić, Zoran Iazović i Danka Rogić za projekat Opservatorije Budućnosti

A sada ćemo pokućati da neke od ovih projekata i realizacija prikažemo na sledećim stranama:

KRATAK PREGLED NAGRADJENIH RADOVA NA XXIV. SALONU ARHITEKTURE U BEOGRADU, MAJ/JUNI 2002

Grand Prix

Mr. Petar ARSIĆ, dia
Centar Millennium u Vršcu

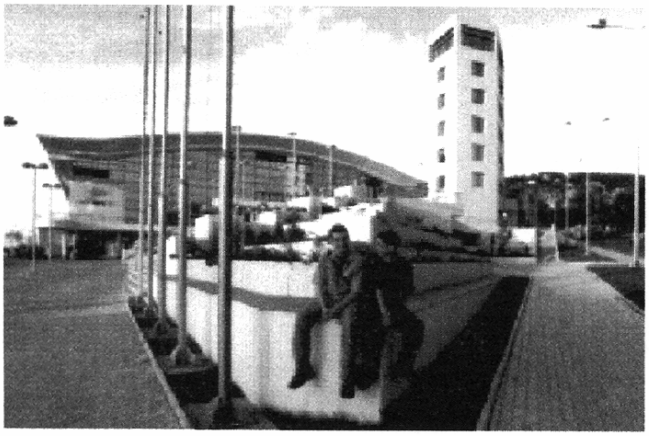

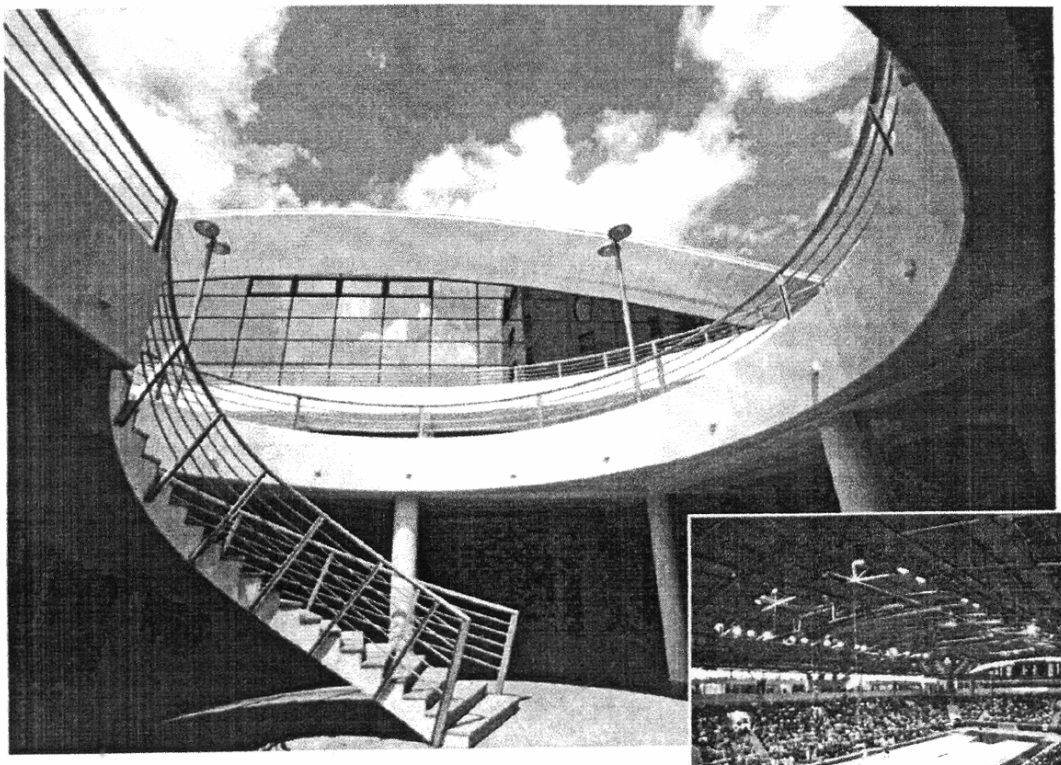

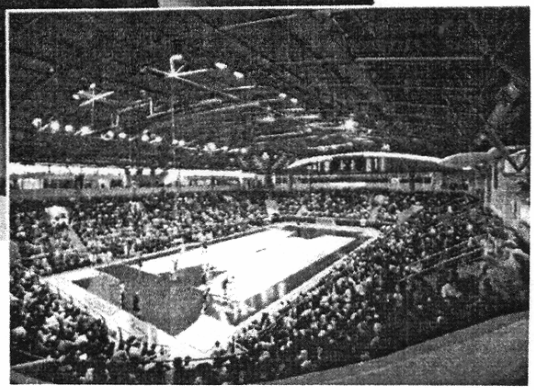

Priznanja za oblast arhitekture

1/ Branislav Stojanović: Stambeni objekat u Banjaluci kao rad van teritorije Jugoslavije

2/ Vladan Nikolić: Umetrička galerija u Uzbekistanu u kategoriji projekata

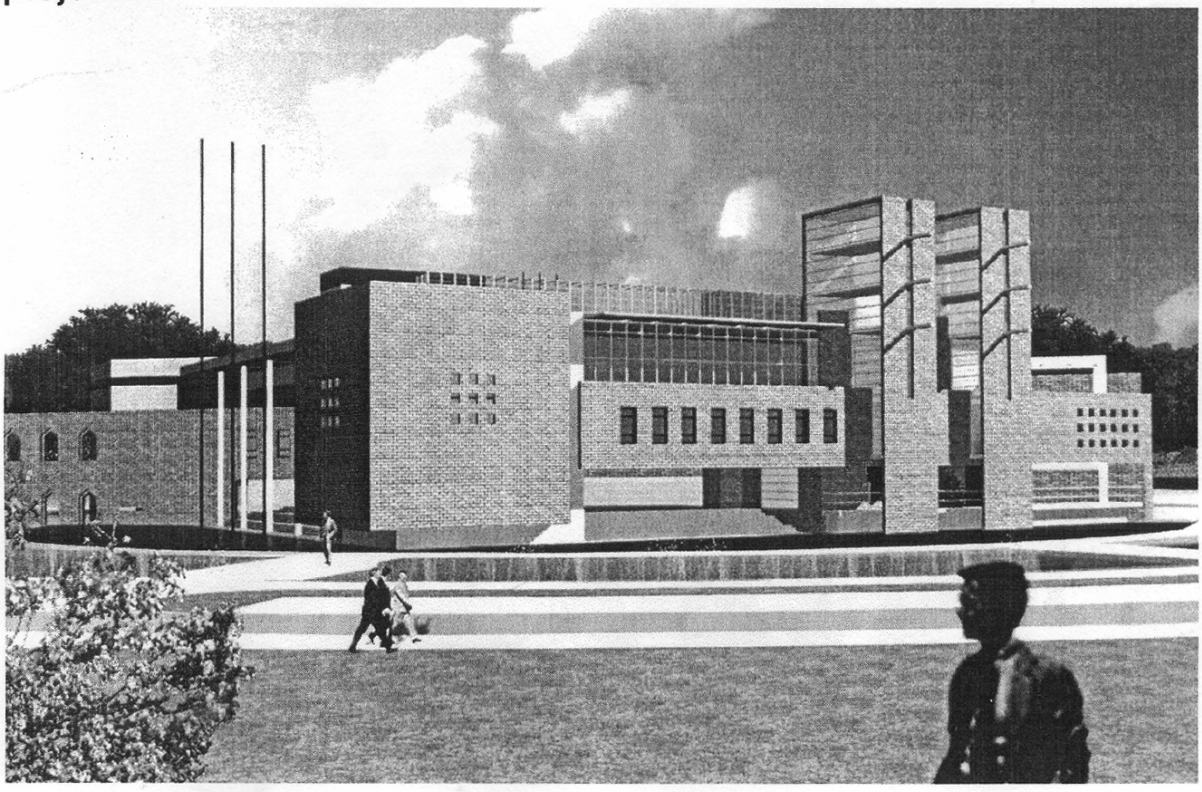

3/ Veljko Mladenović: Upravna zgrada GP "Napred" u kategoriji projekata

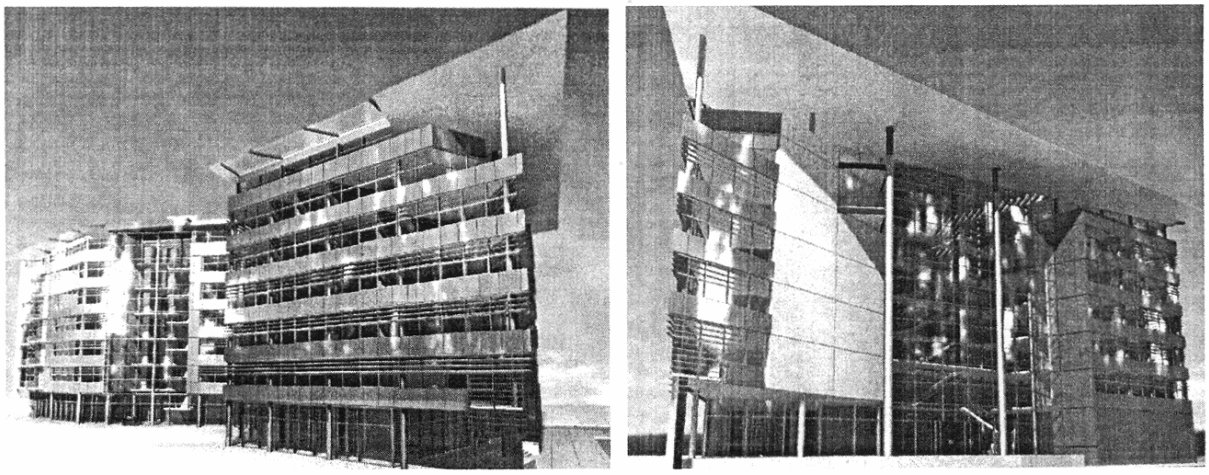

4/ Aleksandar Djokić: Stambeni blok u Lješkoj ulici u Beogradu kao rad koji predstavlja sintezu arhitekture i umetnosti

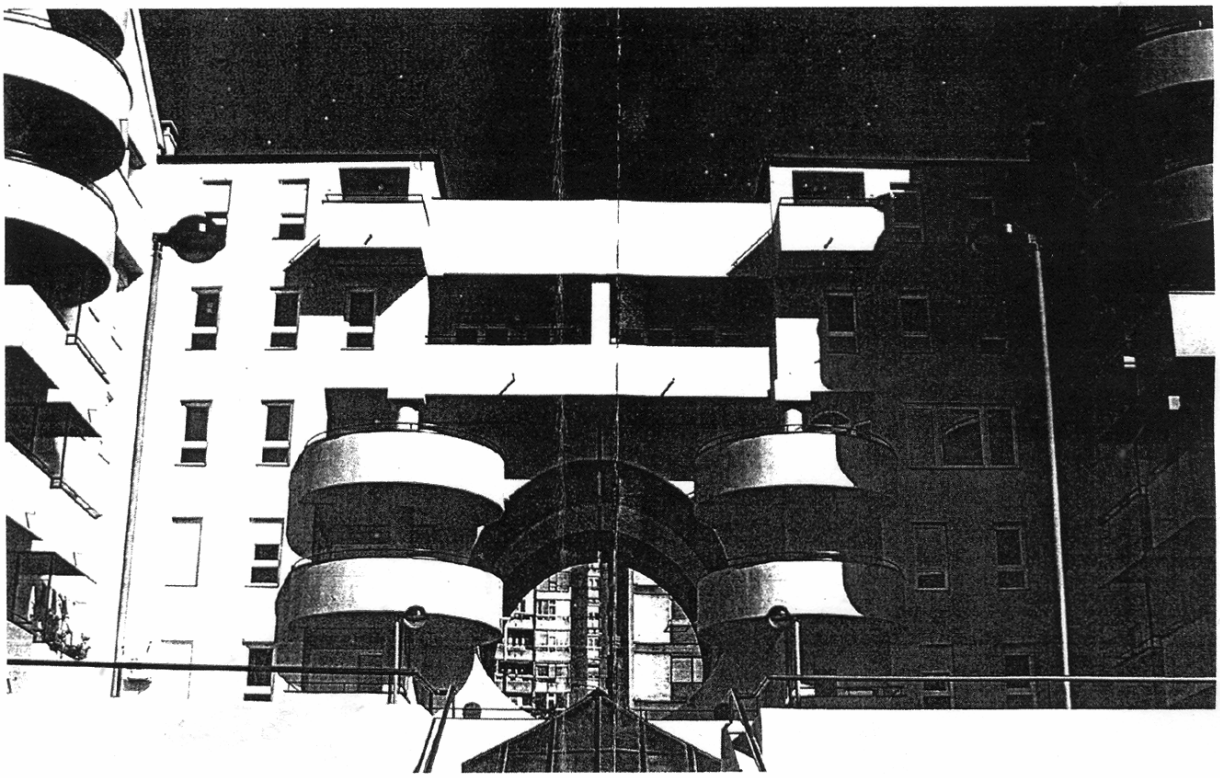

Priznanja za oblast rekonstrukcije i zaštite graditeljskog nasledja

1/ Svetlana Ivančević: Palata Narodne skupštine u Beogradu

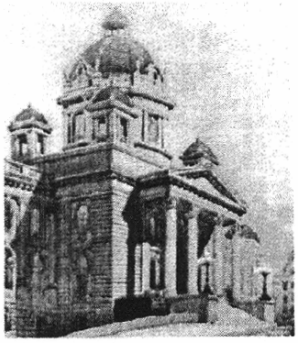

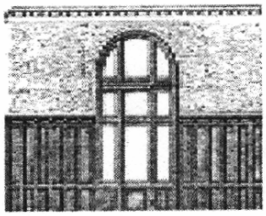

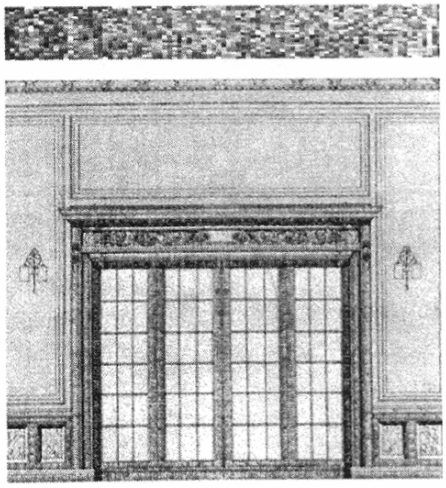

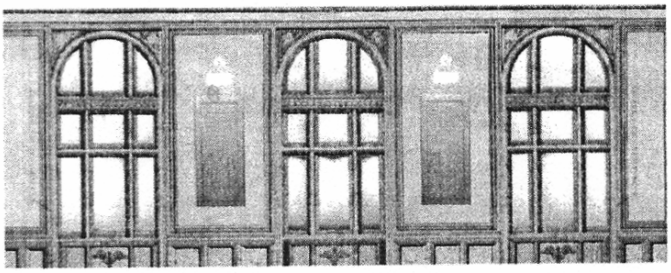

2/ Dragana Aćimović: Zvonik na trgu Hercega Stjepana u Herceg Novom

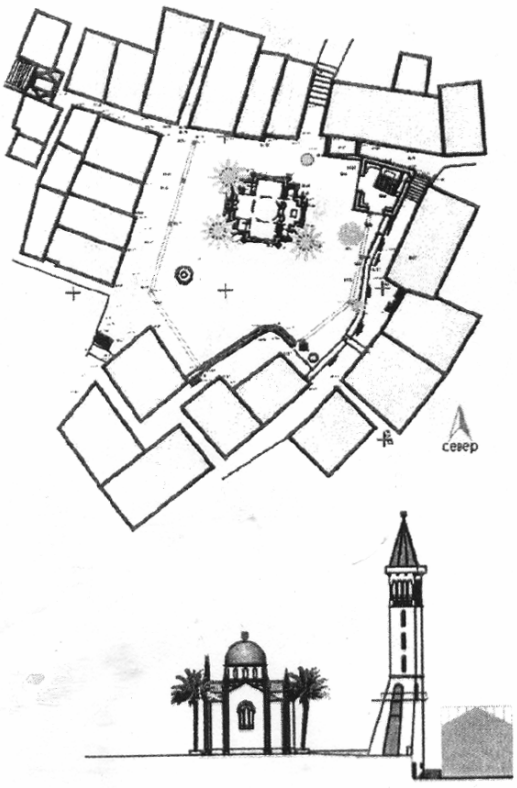

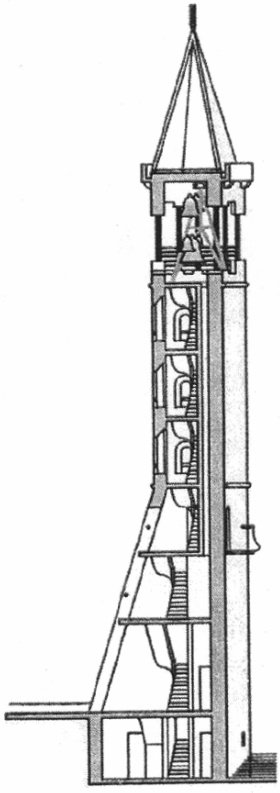

3/ Ilja Mikitišin i Lazar Kuzmanov: Interpolacija u istorijskoj gradskoj zoni centra Novog Sada

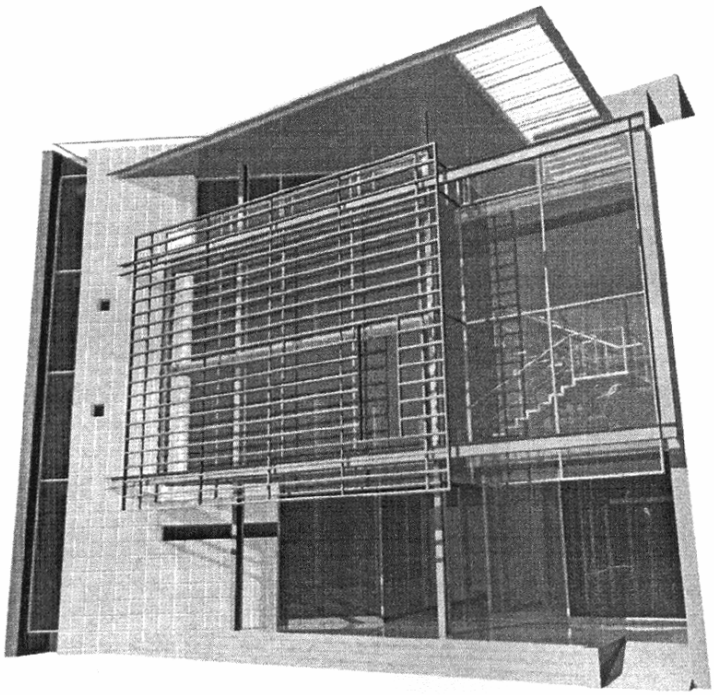

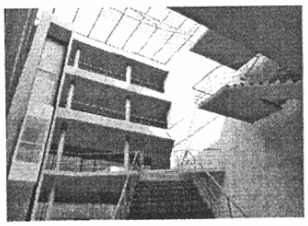

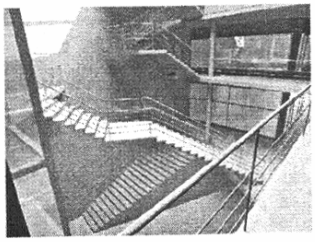

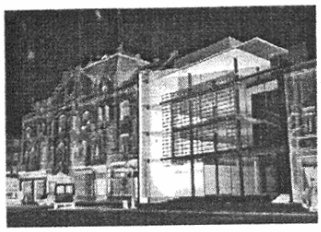

Priznanja za oblast urbanizam

1/ Prof. Dimitrije Mladenović, Mr. Petar Arsić i Dr. Vladan Djokić: Aktiviranje i revitalizacija ostrva Kempa Parnicka u Šćećinu u Poljskoj

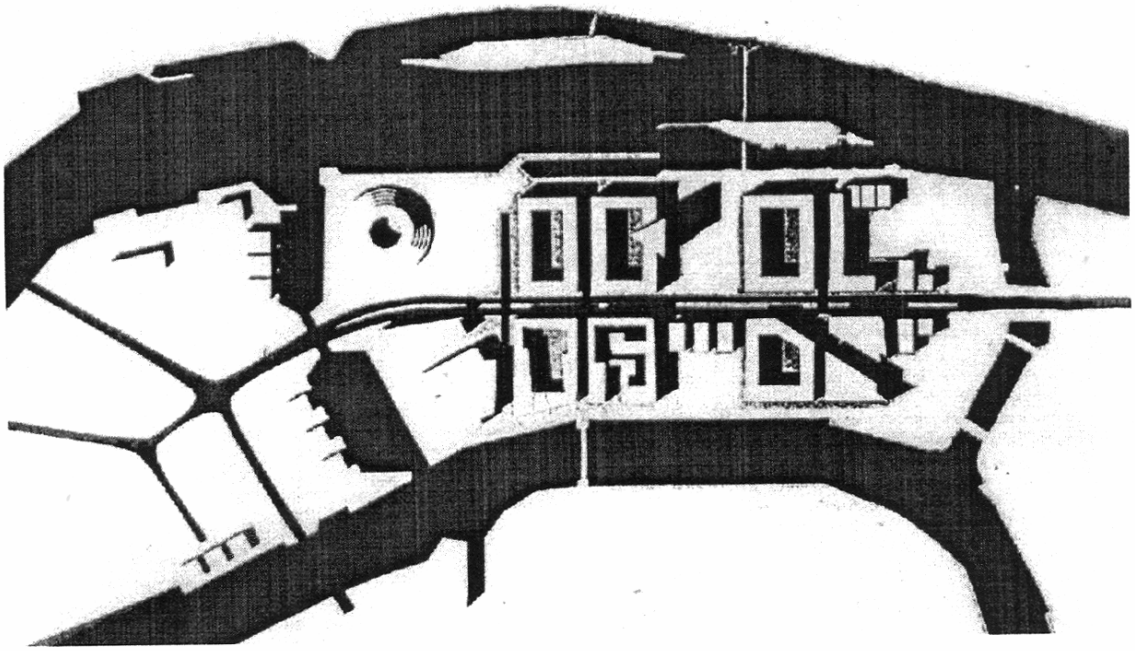

2/ Ana Nikezić, Prof. Zoran Nikezić i Zlatko Zivjak: Marina "Dorćol–Talas", Konkursni rad

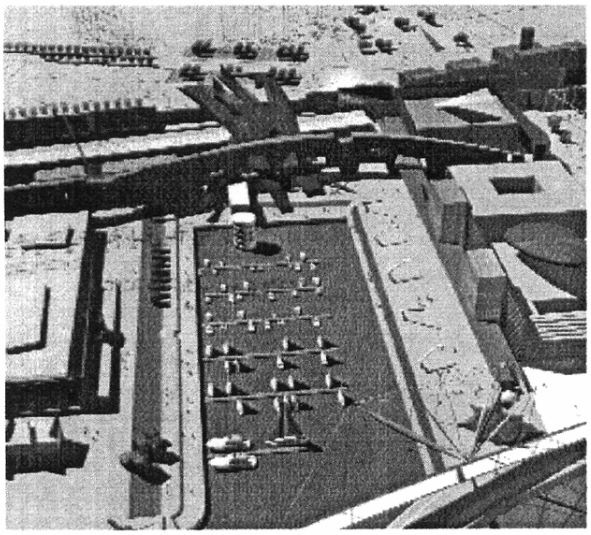

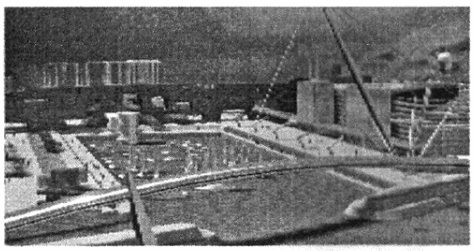

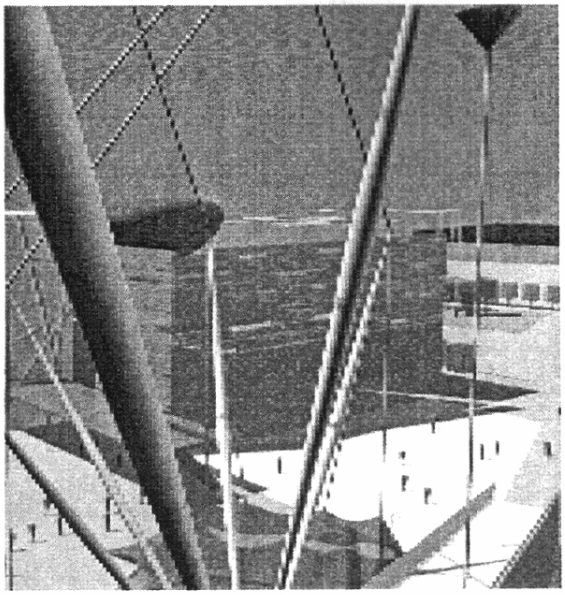

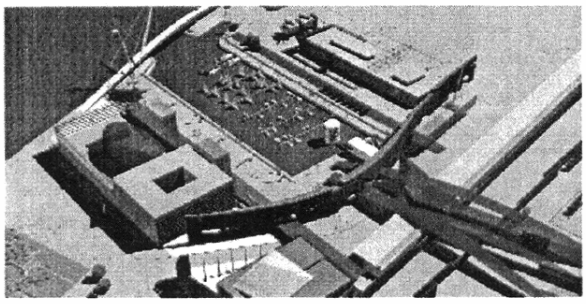

Priznanja za oblast enterijer

1/ Goran Vojvodić i Bratislav Milojević: Francuski kulturni centar, Beograd

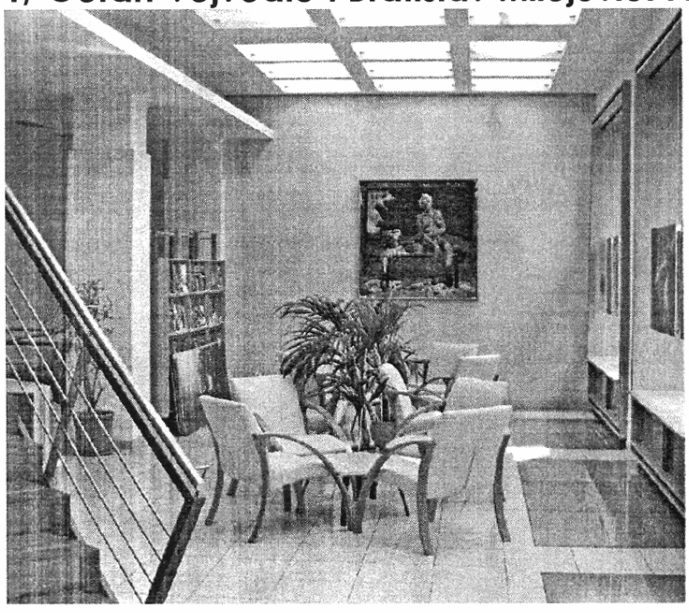

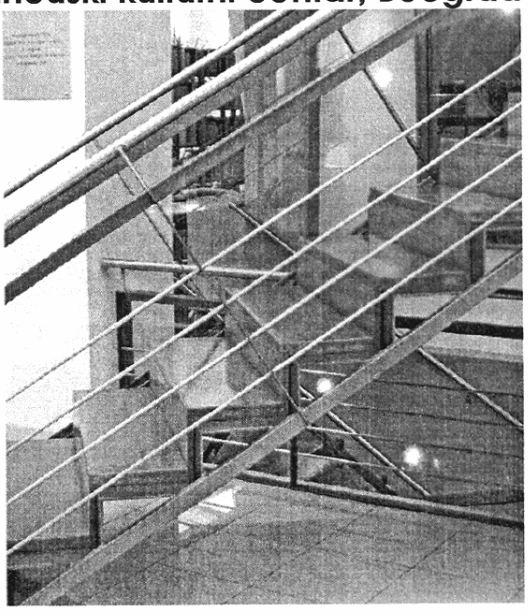

2/ Dejan Miljković. Jovan Mitrović i Branko Pavić: Prodavnica cipela "Joshua" u Čika Ljubinoj ulici u Beogradu.

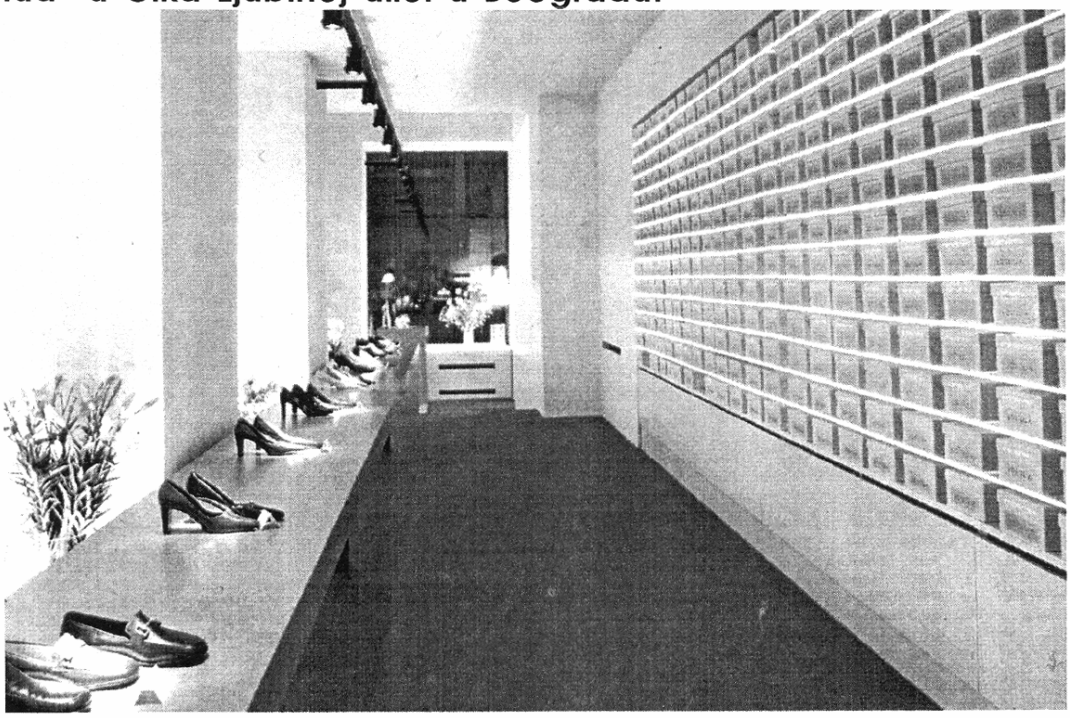

Priznanje za oblast studentskih radova

Milan Antić: Projekat kuće na selu.

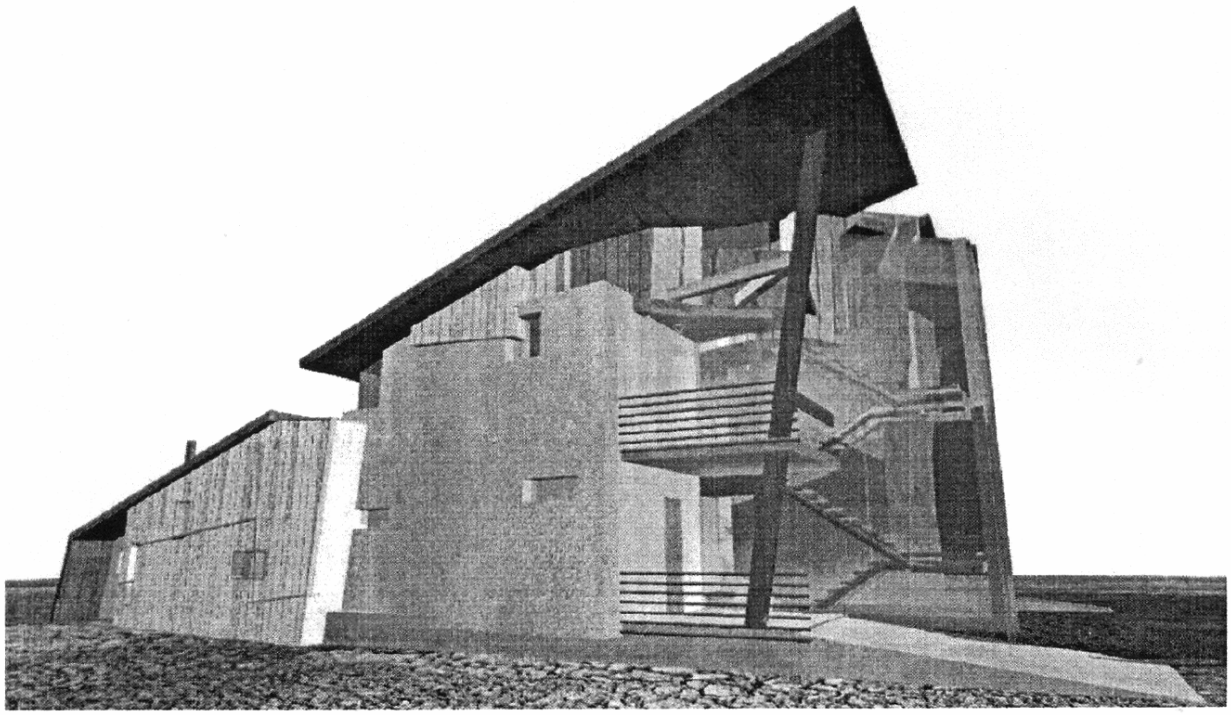

A evo nekoliko radova naših bivših učenika sa 24. Salona

Zatamnjeni naši bivši učenici

Arh. Djordje Alfirević

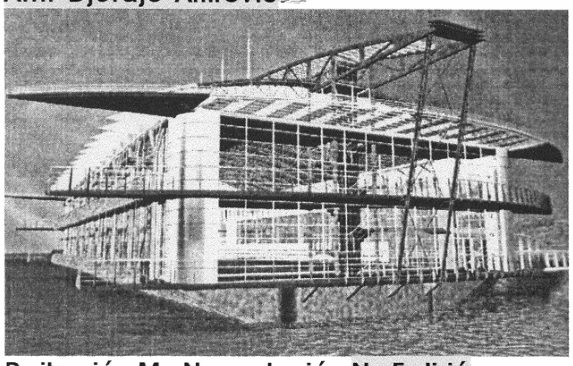

Rajković, M. Nenadović, N. Fotirić

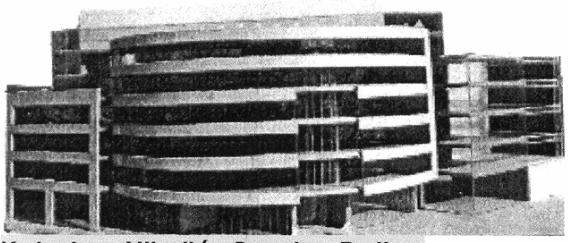

Katarina Nikolić, Branka Dutina

B.Ilić S.Jovanović,S.Bandobrandski, V.Mandić

V. Bogdanović, M.Milovanović, D.Popović

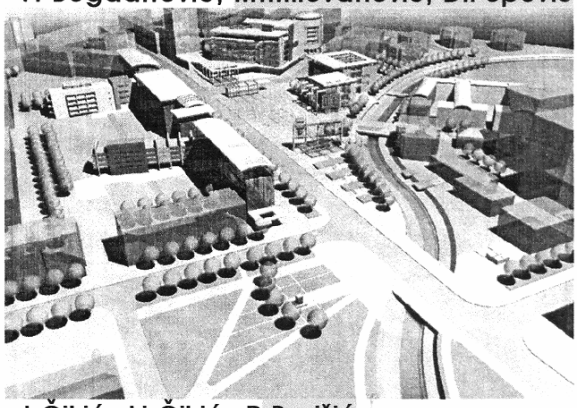

J.Čikić, Lj.Čikić, R.Barišić

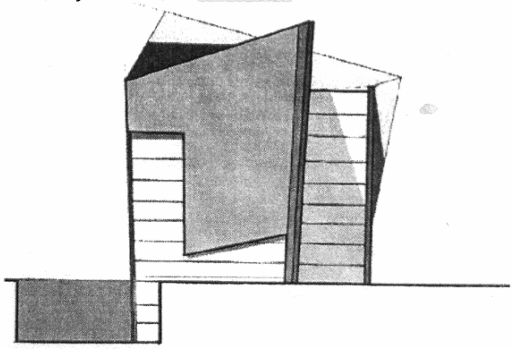

Vladimir Andrejević

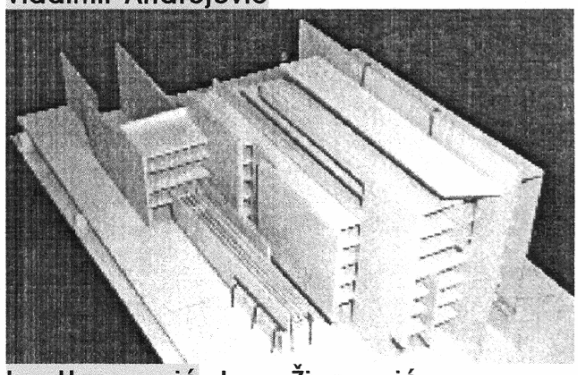

Ivo Hasanović, Ivan Živanović

Evo dobre i korisne knjige!

VODIČ KROZ MODERNU ARHITEKTURU BEOGRADA

Autor: Mr. Dijana Milašinović Marić
Izdavač: Društvo arhitekata Beograda, Beograd, 2002

Pre nekih desetak godina divio sam se izuzetno informativnoj knjizi "Japon Guide" (Botond Bognar, Princeton Architectural Press, N.Y. 1995) koja na jednom mestu sažeto prikazuje najznačajnije japanske arhitektonske realizacije i precizira njihove lokacije. Sa uživanjem sam gustirao ove dragocene informacije i bio ubedjen da o jednoj takvoj knjizi naša kukavna, indolentna i nepismena sredina može samo da sanja, jer da bi se tako nešto stvorilo potrebno je mnogo mukotrpnog rada, što nije odlika našeg okružja.

I odjednom, kao dar s neba, evo baš jedne takve knjige posvećene beogradskoj savremenoj arhitekturi. Neko je ipak imao hrabrosti da se uspešno uhvati u koštac sa ovom složenom problematikom, a to je G-dja Dijana Milašinović Marić. Hajde, dakle, prvo da vidimo ko je uopšte G-dja Marić i čime se ona bavi u životu...

G-dja Dijana Milašinović Marić je rodjena 1954. u Zemunu. Studije istorije umetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu je završila 1982. a magistrirala 1998 god. Član je ULUPUDS-a (Udruženje likovnih umetnika, primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije) od 1995 god., gde je ostvarila status samostalnog umetnika. Dobitnik je godišnje nagrade ULUPUDS-a za stvaralaštvo (1999). Bavi se istorijom, teorijom i kritikom arhitekture. Autor je monografije "Jan Dubovi" (2001), niza naučnih radova prezentovanih u stručnim glasilima, zbornicima, na naučnim skupovima, kao i televizijskih priloga, stručnih seminara, stalne rubrike u dnevnim novinama "Glas javnosti" i drugo.

Nakon ove kratke biografije preuzete iz Vodiča o kome je reč, jasno je da se radi o renomiranoj i kompetentnoj autorki sa čijim se vrednosnim stavovima i kriterijumima selekcije možda ne moramo uvek složiti (što je praktično i nemoguće, jer svako ima neke svoje specifične stavove i subjektivna merila), ali u čiju stručnost nijednog trenutka ne možemo sumnjati. A sada, da vidimo čega sve lepog ima u ovoj knjizi...

* * *

Gospodja Marić je ukupnu gradsku teritoriju podelila na 12 prostornih zona i u svakoj detaljnije obradila objekte i operacije koje je ocenila da su od prvorazrednog značaja. To su objekti koji zahtevaju mere striktne zaštite i za koje se pretpostavlja da će trajno reprezentovati beogradsku arhitekturu XX. veka. Osim ove kategorije, autorka definiše i drugu manje značajnu, ali vrednu pomena arhitekturu koju locira "u okružje" objekata prve kategorije, čime se ukupna selekcija znatno povećava i obuhvata najveći deo onog što je u ovom gradu vredno pomena. Razume se, da sve interesantne realizacije nisu niti su mogle biti obuhvaćene, ali mi verujemo da se rad na ovom projektu kontinualno nastavlja i da će eventualni propusti u sledećim izdanjima biti ispravljeni. Kao i kod I izdanja Leksikona srpskih arhitekata (Z.Manević, Beograd, 2000) na koji se u svoje vreme digla kuka i motika, ni ovde nije korektno čačkati po retkim nedostacima, već u prvi plan treba istaći mnogobrojne kvalitete ove nadasve korisne knjige i čestitati G-dji Marić na

enormnom trudu i izuzetnom rezultatu. Ova nam je knjiga zaista bila neophodna i sa njom se možemo podičiti i ovde i u svetu, jer je prezentirana dvojezično pa nas veoma kompetentno predstavlja i na medjunarodnom planu.

Prostorne zone koje je G-dja Marić definisala (sa brojem projekata i realizacija koje je svrstala u prvu kategoriju) su sledeće:

1 – Stari grad (35 primera)
2 – Savski venac (11 primera)
3 – Palilula, Zvezdara (10 primera)
4 – Vračar (18 primera)
5,6,7 – Senjak, Dedinje, Banjica (14 primera)
8,9 – Banovo brdo i Cerak (7 primera)
A – Avala (1 primer)
10 – Novi Beograd (11 primera)
11 – Novi Beograd i Zemun (11 primera)
12 – Aerodrom (2 primera)

Komentari koji prate fotose projekata i realizacija prve kategorije dopunjavaju sliku o objektima kao i beogradskoj arhitekturi u celini. Čini nam se da naša arhitektura prati skoro sve poznate svetske trendove (sem izrazite organske) od neovernakularne i istorijske postmoderne do High-techa, Slick-techa i Neomoderne, ali da se ne zapažaju ostvarenja koja bi se po svojoj originalnosti uzdizala do svetskog nivoa. To su nesumnjivo kvalitetna ostvarenja ali koja kasne. Neko je, nekoliko godina ranije, ideju već provalio!

Ja zaista ne znam nekoga u našoj profesiji kome ona knjiha NEĆE biti potrebna, da ne kažem neophodna. Svi primeri iz knjige su nam poznati. ali ih ne držimo odjednom u glavi, niti je to moguće. Nekih se setimo a neke zaboravimo. Biće ovo dobar podsetnik i udžbenik beogradske arhitekture namenjen studentima, već formiranim arhitektima, kao i onima koji se već polako povlače iz profesije. Biće ovo mnogima lepa referenca a i idealan poklon za prijatelje iz unutrašnjosti i inostranstva imajući u vidu izuzetno uspešnu tehničku obradu u čemu naša knjiga prevazilazi već pomenuti Vodič japanske arhitekture (grafički dizajn: Tatjana Stratimirović).

Ova knjiga potvrdjuje tezu da je Medjunarodni stil ostavio dubok trag u beogradskom graditeljstvu, a naročito kroz stambenu industrijalizovanu izgradnju koja je u svoje vreme bila na evropskom nivou. Medjutim, Postmoderna, koja je dominirala sledećih 15-tak godina, je uz retke izuzetke skliznula u trivijalni kič. Danas se za primat bore dve struje: kombinacija ekspresionizma i High-techa i Neomoderna preko svojih brojnih varijacija. Pregledne knjige kao što je ova mogu u velikoj meri da pomognu sagledavanju ne samo aktuelne situacije već i budućih trendova razvoja.

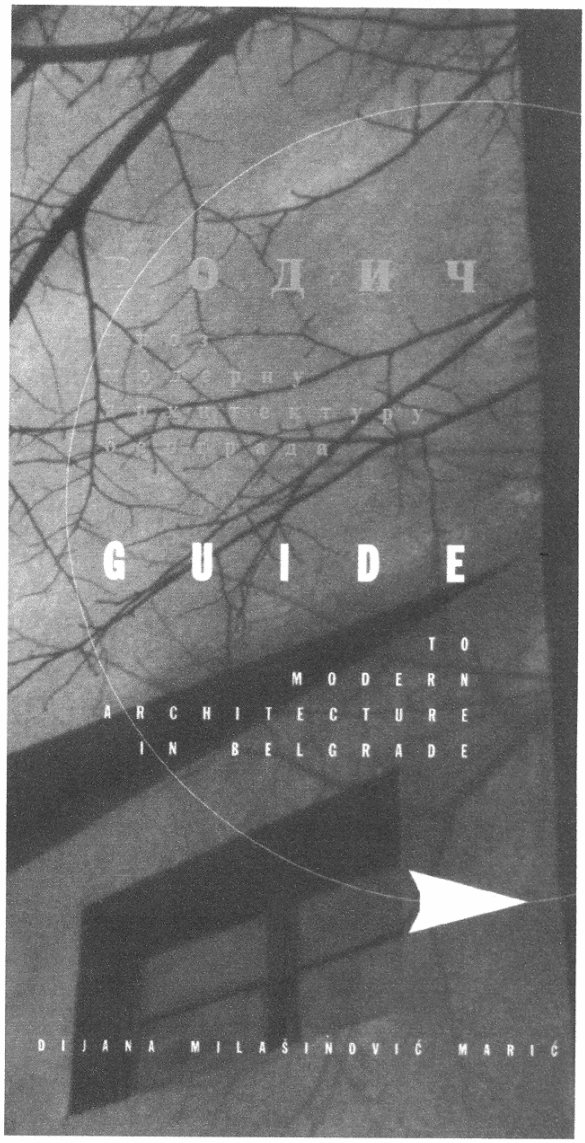

SVEČANA PODELA ZLATNIH INDEKSA AF GENERACIJI 1951

U četvrtak 27 juna 2002 god. na svečanom ručku održanom u hotelu "Mažestik" u Beogradu izvršena je podela "zlatnih" indeksa pripadnicima generacije 1951 nekadašnjih studenata beogradskog Arhitektonskog fakulteta. Na žalost, sastanku je prisustvovalo samo nekih dvadesetak koleginica i kolega što nakon pola veka mnogo ne iznenadjuje, bez obzira na činjenicu da nas je bar dvostruko više još uvek u životu i da je većina na vreme obaveštena. Neki su u inostranstvu, neki žive van Beograda, neki nisu zainteresovani za naprasno druženje a neki, bolno je reći, nisu u mogućnosti da podnesu troškove jednog ovakvog sastanka, imajući u vidu mišje penzijice koje nam je ova zemlja nesebično podarila. Teret organizacije ovog prijatnog i dirljivog sastanka pao je na ledja naših požrtvovanih kolega Dušice Pavlović i Prof. Srdjana Žikića. Bez njih niti bi znali ko je od nas još živ, niti bi se redovno sastajali jednom mesečno. Bili bismo i dalje razbucani na sve strane, usamljeni kao panjevi ili svedeni na male grupice. Sada se polako ali sigurno obnavljaju stara prijateljstva, a to može biti ne samo prijatno već i korisno. Trudićemo se da ove susrete i dalje pratimo i o njima redovno izveštavamo. (M.Č.)

Arhitekti Nikola Maćešić i Jovan Ilkić

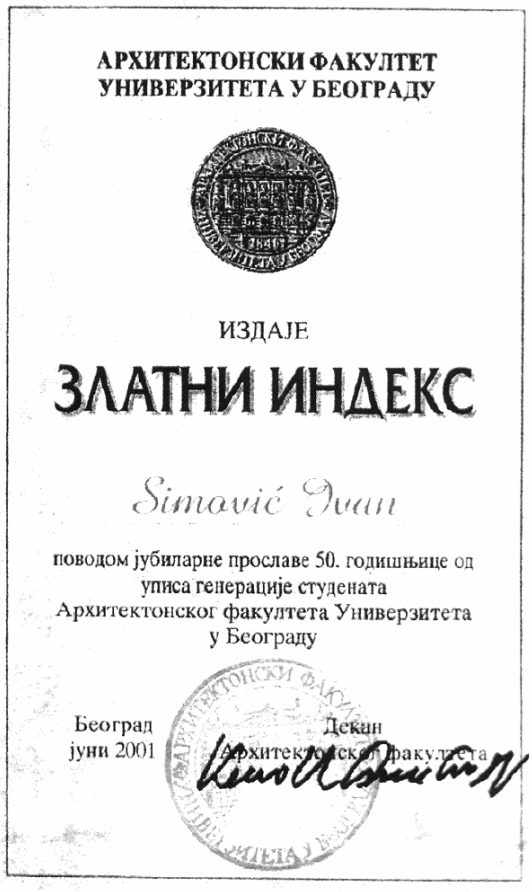

АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗДАЈЕ

ЗЛАТНИ ИНДЕКС

Simavić Ivan

поводом јубиларне прославе 50. годишњице од
уписа генерације студената
Архитектонског факултета Универзитета
у Београду

Београд
јуни 2001

Декан
Архитектонског факултета

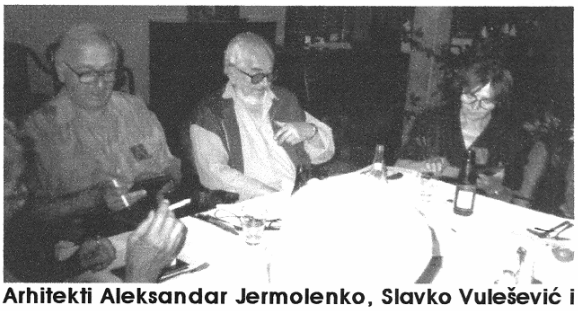

Arhitekti Aleksandar Jermolenko, Slavko Vulešević i Desanka Petrović

Arhitekti: Zora Pejović, Marija Krstić, Slavko Odavić i Slobodan–Bane Simić

Arhitekti Rastko–Rale Radulović, Kosara–Koka Glišić i Danica Maksić–Gunić

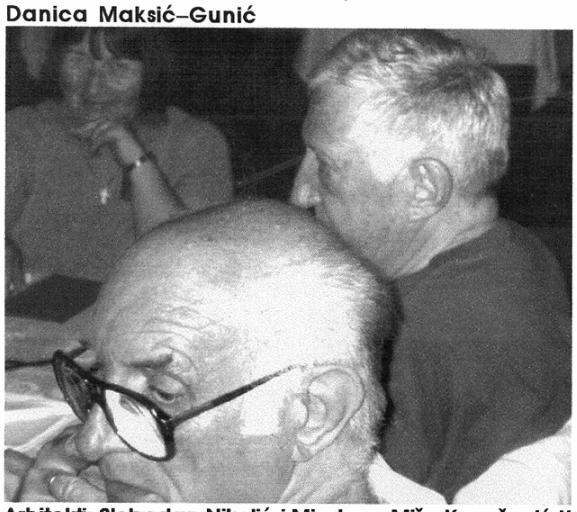

Arhitekti: Slobodan Nikolić i Miodrag–Miša Kovačević.U pozadini Arh. Danica Maksić_Gunić

Arhitekti Dušica Pavlović, Aleksandar–Backo Gligorijević i Ljiljana Glišić–Pekić. U toku su pregovori za objavljivanje nekih najlepših Backovih realizacija.

Arhitekti Aleksandar–Backo Gligorijević, Ljiljana Glišić–Pekić, Prof. Srdjan Žikić, Velibor Kujundžić i Ljubica–Buba Jeličić

Arhitekti Grozdana Stepanov i Prof. Srdjan Žikić–Žile

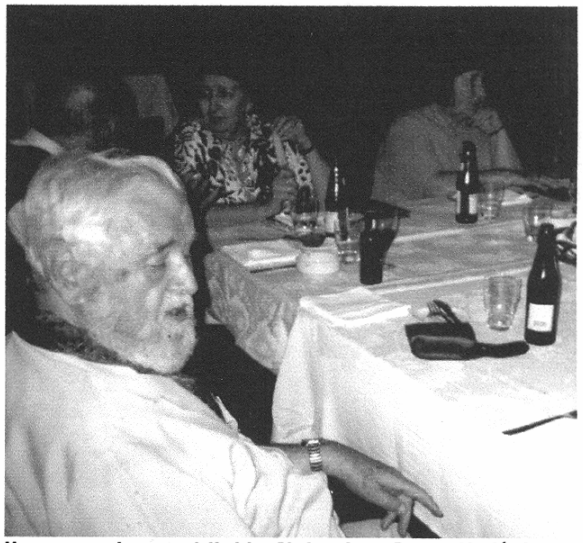

U prvom planu arhitekta Slobodan–Bane Simić, koga ćemo pokušati da smuvamo da nam dozvoli objavljivanje nekoliko detalja iz njegove divne knjige crteža.

In memoriam
ARHITEKTA VUKOTA VUKOTIĆ TUPA (1933–2002)

Naši mesečni skupovi, kao što je ovaj, prikazan na prethodnim stranicama, podsećaju me sve više na one famozne srednjevekovne Danses macabres, gde se ljudi zabavljaju uz stalno prisustvo smrti koja jednog po jednog odvodi u svoje mračno carstvo. I tako, mi se kod Mažestika veselimo, klopamo i delimo zlatne indekse, a svesni smo da smrt polako i neumoljivo svake godine odnese po nekog od nas. Ovog puta radi se o jednoj fizičkoj i duhovnoj gromadi, arhitekti Vukoti Vukotiću – Tupi, beogradskom djaku i velikom crnogorskom arhitekti.

Na beogradski Arhitektonski fakultet smo se upisali zajedno davne 1951. i nekako u isto vreme i diplomirali. Bili smo u istom ateljeu kod profesora Kliske i tadašnjih asistenata a kasnijih legendarnih profesora Milorada Pantovića i Uroša Martinovića. Zanimljivo je da je Prof. Kliska od studenata naše generacije cenio samo mog kuma Mišu Mitića, dok je za sve ostale govorio da su skromnih dometa. Odmeren i formalan, nije mnogo zarezivao Vukotinu razbarušenost i u životu i u projektovanju, dok su ga ostali još manje interesovali. Za razliku od njega, mudri Uroš, u suštini rodjeni pedagog, umeo je da iz suve drenovine vodu izcedi, pa je u svima nama budio duboko zapretene iskre, i praktično nas natopio arhitekturom. Uroš je cenio Vukotu, njegovu urodjenu spontanost i neverovatnu kreativnost. U stvari, Vukota je bio rodjeni ekspresionista, a Uroš mu je ugradio i elemenat Korbizijeovskog brutalizma. Ova kombinacija pozne moderne i snažne ekspresije postala je karakteristična za Vukotino stvaralaštvo i briljantno se manifestovala na projektima i realizacijama njegove čuvene "Labud–plaže" u Podgorici i kapele na groplju Čepurci. Proslavio se i kao urbanista Detaljnim urbanističkim planom Bloka V u Podgorici, koji je kasnije potpuno adekvatno gradjevinski uobličio arhitekta Mileta Bojković.

Nakon studija, Vukota je neko vreme radio na fakultetu, a onda se vratio u Podgoricu i nastavio svoju uspešnu karijeru kao urbanista. Videli smo se samo dva puta: jednom dok sam tamo služio vojsku, i drugi put pre nekih dvadesetak godina, kada smo radili GUP Bara i sreli se u Podgoričkom urbanističkom zavodu. Tada je s pravom uživao renome vodećeg crnogorskog arhitekte i urbaniste, iako je bio veoma skroman i nikada se nije nametao. Pokazao mi je neke od svojih projekata i impresionirao me svežinom i originalnošću. Njegovim odlaskom, ostali smo bez jednog moćnog i kreativnog stvaraoca, čije će ime ostati trajno urezano u istoriji naše arhitekture. (M.Č,)

NOVI ČLANOVI INŽINJERSKE AKADEMIJE JUGOSLAVIJE

U prvoj polovini 2002 god. primljen je veći broj novih članova raznih inžinjerskih profesija u pojedina odeljenja Inžinjerske akademije Jugoslavije. U okviru Odeljenja za gradjevinarstvo primljena su i dva arhitekta, prof. Dr. Borislav Stojkov i Dr. Mihailo Čanak, naučni savetnik (odnosno, vaš Čika Mika).

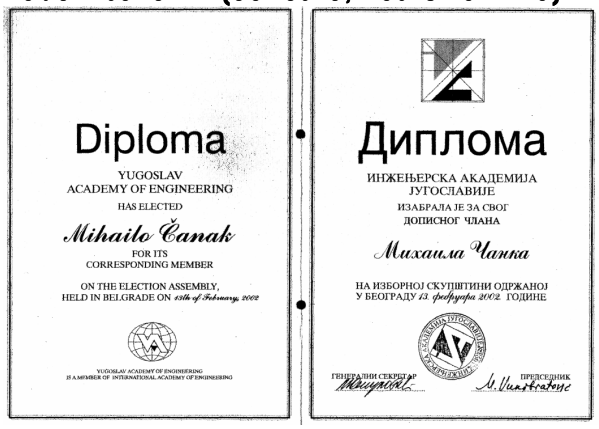
Diploma

YUGOSLAV ACADEMY OF ENGINEERING

HAS ELECTED

Mihailo Čanak

FOR ITS CORRESPONDING MEMBER

ON THE ELECTION ASSEMBLY, HELD IN BELGRADE ON *13th of February, 2002*

YUGOSLAV ACADEMY OF ENGINEERING IS A MEMBER OF INTERNATIONAL ACADEMY OF ENGINEERING

Диплома

ИНЖЕЊЕРСКА АКАДЕМИЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ

ИЗАБРАЛА ЈЕ ЗА СВОГ ДОПИСНОГ ЧЛАНА

Михаила Чанка

НА ИЗБОРНОЈ СКУПШТИНИ ОДРЖАНОЈ У БЕОГРАДУ *13. фебруара 2002.* ГОДИНЕ

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР

ПРЕДСЕДНИК

Izdavač časopisa: Biro za arhitektonsko projektovanje, istraživanje i edukaciju "ARD", Beograd, Zmaj Ognjenog Vuka 4
Tel. (011) 36.91.787; EMail:smika@EUnet,yu
Urednik: Dr. Mihailo Čanak, dipl.ing.arh.
Ovaj broj (I izdanje) je umnožen u 200 primeraka i distribuira se besplatno svim polaznicima našeg Pripremnog tečaja arhitekture, kao i poslovnim prijateljima Biroa "ARD", Juni 2002